

# MAGYAR LAPOK

XII. évfolyam, 244 (3406) szám

KERESZTÉNY POLITIKAI NAPILAP

Nagyvárad, Telefon: 12—27.

## Nagyvárad felajánlása

Irta: Hlatky Endre dr., Nagyvárad főispánja

Városunk katolikus társadalmi holnap ajánlja fel Nagyváradot ünnepi Istenisztelet keretében Jézus Szent Szívének és Szűz Mária Szepőlőtelen Szívének.

Méltó gondolat ez városunk történelmi múltjához, a jelennek gondjához és a jövő reményeihez.

A felajánlás az utóbbi évek fennállt és bensőségebbé lett hitéletének megnyilvánulása, amelyről bizonyosságot tett már az ország fővárosa és más magyar város és közösség is.

Nem tudjuk, vajon történt-e valaha is Nagyvárad városának felajánlása a múltban abban a formában, vagy ahhoz hasonlóan és olyan külsőségek mellett, mint ahogy az most október utolsó vasárnapján, a holnapi napon nálunk történni fog. Lehetséges, hogy városunk katolikus társadalmának ez a holnapi ünnepe Nagyvárad történelmében párhuzamosan áll. De ha nem is így volna, akkor is kétségtelen, hogy a holnapi esemény szorosán illik be városunk történelmi múltjába.

Nagyvárad attól a perctől fogva, hogy benne elhangzott az első mise, Krisztusnak, Krisztus szívének szolgálatába állott és Krisztus egyházának, krisztusi hitvallásnak lett őrhelye. De ugyanekkor kezdetét vette a Szepőlőtelen és Boldogságos Szűz Anya tisztelete is.

Nagyvárad Szent László király városa. Azé a Szent László királyé, aki maga is példát adott a Szűz Mária iránti tisztelet és buzgóság tekintetében. Nagyvárad püspökségének s az ennek területén létesített prépostságoknak, apátságoknak, káptalanoknak és szerzetesrendeknek templomaiban és kápolnáiban ott találjuk a Boldogságos Szűz tiszteletét. Sok intézmény és alapítás viseli az Ő nevét. Számos szentelt hajlék épült az Ő dicsőségére. Egyikükből sem hiányzik az oltár, vagy legalább is az elmélkedésre és buzgóságra serkentő szobor, vagy kép, ami mind a Boldogságos Szűz iránti tisztelet bizonyítéka.

Maga Szent László király is abba a régi nagyvárad székesegegyházba temetkezett, amely a Szűz Anya dicsőségét hirdette.

Történelmi távlatban állítva Nagyvárad múltját, azt állapíthatjuk meg tehát, hogy a holnapi felajánlás ennek a múltnak természetes folytatása és megerősítése.

Amennyire méltó a holnapi felajánlás ehhez a múlthoz, éppenúgy összefügg az a jelennel is. Városunk sok és nehéz próbát állt ki az évezredek mult során és megpróbáltatásoknak korszakát éli át ma is. Miként pedig a múltban is erejét mutatta, hogy a magyar földön a kereszténységnek ki-

ván öre lenni, a mostani megpróbáltatás alatt is erőt mutat ahhoz, hogy vállalja ennek az őrhelynek terheit és ismét helyt áll az ősök mintájára hite mellett.

A felajánlás: az alázatból fakad. De a hitnek erejét mutatja és a megvalósulás tényével példát ad. Így Nagyvárad a mai jelen megpróbáltatásai között bizonyosságot tesz arról, hogy a magyar történelemben nehéz küzdelmekkel és sok helytállással megszerzett hírnevének megőrizője kíván maradni a jövőben is.

Nagyvárad erőt és példát mutat tehát holnap a jövő nemzedékek felé és

kijelöli számukra az utat, amelyen Nagyváradnak továbbra is haladnia kell, hogy megfelelhessen a magyar sorsban számára kijelölt feladatainak.

És ha ez a felajánlás, ez a könyörgés nemcsak és nem is elsősorban a városért és a város jövőjéért, hanem nemzetünkért és országunkért is és elsősorban is ezért történik, úgy ez is megfelel városunk hagyományainak és jövőbeli feladatának, mert Nagyvárad nem önmagáért van, nem önmagáért alapítottott várossá, várrá és a magyar nemzet őrhelyévé Szent László által, hanem az egyetemes ma-

gyar nemzetért és ennek révén a krisztusi hitért.

Krisztus király ünnepén lelkünkben hallani fogjuk a régi századok küzdelmeiben rombadőlt ősi váradi székesegegyházunk és más, a Megváltónak s a Boldogságos Szűznek dicsőségét hirdető, vagy valamikor hirdett templomaink harangszavát is, amikor megkondulnak mai székesegegyházunk harangjai.

A felajánlásban velünk fog ünnepelni a múlt is: a jövőért.

Csallakozzunk minél többen a holnap elhangzó felajánlási imához, tűzzük hozzá jószándékunkat, készségünket, bátor hajlandóságunkat, a szolgálatra, áldozatra és a kötelességteljesítésre. És hasson a holnapi ünnepség mindnyájunkra a megjobbítás, a hitben megerősödés maradandó erejével!

## Nem tárgyaltak határkérdéseket Moszkvában

Sztalin és Eden véglegesen döntött a második arcvonal kérdésében

Berlin szerint kiéleződött a helyzet Németország és Svédország között

Moszkvából jelentik: (MTI) A harmas értekezlet eddig főként a megszállt területek felszabadulása után időszerűvé váló kérdésekkel foglalkozott. Beavatott körök szerint a határ megvonásának kérdése Moszkvában egyáltalában nem került szóba. Ennek az ügynek elrendezése az eljövendő békeértekez-

let dolga. A napirend legfőbb pontja a szövetségesek állandó együttműködése volt. Edennek Stalinnal való második látogatásával kapcsolatban rámutatnak arra, hogy Churchill részletes tájékoztatását nyújtotta át Sztalinnak a katonai helyzetről.

felbecsüli. A lap megerősíti azt a jelentést, mely szerint egyes háború utáni kérdésekben megegyezést érte el az oroszok és angolok között, amik azonban Amerika nem oszt teljes mértékben.

Stockholm. (MTI) A Német Távirati Iroda jelentései szerint a News Statesman így ír: A moszkvai értekezleten létrejött megegyezés híréből arra lehet következtetni, hogy Anglia és Amerika közös megállapodás alapján nem kezdtek vitát a Szovjetunióval azokról a követelésekről, amelyeket szovjet részről a balti államok és finnországi támaszpontokra emeltek. Az angolszások valószínűen kerültk azt is, hogy zajt csapjanak a lengyel határ rendkívül kényes ügyében, nemkülönben Közép- és Délkelet-Európa jövőbeni kialakulásáról.

## Derülátás helyett óvatosságot ajánl London a moszkvai értekezlettel kapcsolatban

Stockholmból jelentik: (MTI) A Svéd-ka Dagbladet londoni tudósítója közli, az első magyarázatot arról a nyilatkozatról, melyet Rooseveltt tett a moszkvai értekezletről. E szerint a moszkvai megállapodás a jövőben követendő stratégiára és a második haterésre vonatkozik. E kérdések ügyében Sztalin és Eden második találkozója alkalmával döntöttek véglegesen. Amerika és a Szovjet tervezetet ír alá, amelyet az angol-orosz 20 éves terv alapján dolgoznak ki. Állandó angolszás-szovjet bizottság létesül, továbbá, amely megfelelő felhatalmazással rendelkezik a politikai és katonai kérdések megoldására. A bizottság székhelye London lesz.

Londonból jelentik: (B. T.) A moszkvai értekezlet, Londonba érkezett jelentések szerint befejezés előtt van. A derülátás hulláma az érkezett jelentések szerint még mindig magas, azonban feltűnő óvatosságot megjegyzések napvilágot látnak. A Yorkshire Post

mely a külügyminisztériummal jó viszonyban van és ez véleményének a külpolitikában súlyt ad, változatlanul tartózkodásra inti a közvéleményt. Jobb lenne a tárgyalás eredményét megvárni — írja a lap — mielőtt megkísérelnők az értekezlet eredményeit

## Kiéleződött a helyzet Németország és Svédország között

A Pest írja: Berlini értesülés szerint Svédország délamerikai hajóforgalmának német részről történt megszüntetése miatt a helyzet kiéleződött Németország és Svédország között. A Skagerrakban végrehajtott katonai intézkedések Svédország számára teljesen megkötik a tengerentúli hajóforgalmat és különösen a Délamerikából származó ellátást. A birodalmi külügyminisztériumban hangsúlyozzák, hogy semmi egyébről nincs szó, mint korábbi óvatossági intézkedések további biztosításáról. A helyzet

alakulását azonban Berlinben élénk figyelemmel kísérik, annál inkább, mert a svéd sajtó állandóan éles bíráló hangot használ Németországgal szemben.

Berlin. (MTI): A német légierőnek a keleti hateréren vívott küzdelmeiről az Interimf a következőket jelenti: A német légierő az október 28-iki harcokban igen erős kötelekkel támogatta a német földcsapatok ellenállását, különösen Melitopolj, Krivojrog és Gomel környékén. Az eddigi jelentések szerint

**Mozik műsora:**

**APOLLÓ:** A pék felesége.  
Hétfőn, kedden: Kerek Ferkó.  
**BELVAROSI:** Ragaszkodom a szerelemhez.  
**CASINO:** Estélyi ruha kötelező.  
**KORONA:** Fekete hajnal.

Október 28-án a déli szakaszon a páncélvadászszázadok és zuhanóbombázók 36 páncélosát, több mint 60 páncélos katonai szállító gépkocsit, 13 páncélos felderítőt és 32 ágyut semmisítették meg, a legénységüket pedig alacsonyán szállva géppuskával tették ártalmatlanná. A német vadászok szovjet csatrepülőök elleni küzdelmében Gomelnél 42 szovjet páncélos repülőgépet lőttek le. Az egész keleti harctéren összesen 64 szovjet repülőgépet pusztítottak el, míg ezzel szemben csak három saját repülőgép veszett oda.

**Japán és Kína szerződést kötött**

Tokióból jelentik: (MTI) A Német TI jelenté: Hivatalosan közlik, hogy szombat délelőtt Nankingban Japán és Kína megbízottjai szövetségi szerződést kötöttek. E szerződés következtében mindazok a szerződéses, melyek eddig Japán és Kína viszonyát szabályozták, érvényüket veszítik.

Ankarából jelentik: (MTI) A Német TI jelenté: A török köztársaság alapításának huszadik évfordulója alkalmából csütörtökön délelőtt Szaradzsoğlu miniszterelnök rádióbeszéde nyitotta meg az ünnepségek sorozatát. Pénteken délelőtt a képviselőházban Inönü köztársasági elnök fogadta a jókívánságokat. Azután díszfelvonulás következett. Az elnök beszédet is mondott a rádióban, amelyben azt a reményét fejezte ki, hogy minden török kész a legnagyobb áldozatra is hazája érdekében. Pénteken este a köztársasági néppárt rendezésében hivatalos fogadás is volt.

**17 évtől 37 évig szolgálatkötések az olasz férfiak a köztársaságban**

Róma. (MTI) A NTL jelenté: Az olasz köztársasági védőerő megalakításáról hozott törvény életbelépett. A védőerő a behívott szolgálatkötésekből és az önkéntesekből áll. Minden egészséges és feddhetetlen férfi állampolgár 17 éves kortól 37 éves korig szolgálatkötéses. A katolikus lelkészek nem tartoznak katonai szolgálatot teljesíteni. Mivel a katonai szolgálat nemzeti hűség kötelesség, a zsidók nem léphetnek be a védőerőbe. A védőerő háborúban és békében a fasiszta köztársaság vezetőjének főparancsnoksága alatt áll.

**Amikor**

fehér kis papírkereszteseket kínálnak templomok előcsarnokában, temetők kapujában buzgó egyesületi tagok, diáklányok vagy kis iskoláslányok, no tagadják meg jüllényi árukat!

Kenyer lesz belőle szegények számára, egyben elhunytjaink kegyeletos emlékére alamizsna.

Kössük reá halottas virágkoszorúinkra, csokrainkra. Szébb kiváltság ez a jócskekedet a sziveknél, mint meggyűjtött gyertyák tengernyi fénye!

Róm. Kat. Nőszövetség.

Bármilyen

**Ingtatlan**

adásvétel, csere vagy bérlet-ügyben bizalommal keresse fel  
**MEZSI** ingatlanügyműködőt  
Nagy Sándor ut. Telefon 27-70

**Serédi Jusztinián bíboros hercegprímás ma délben átutazott Nagyváradon**

Scheffler János és Fiedler István püspökök üdvözlötték az egyházfőt

Nagyvárad, okt. 30. Serédi Jusztinián hercegprímás ma délben a Budapest felől érkező gyorsvonattal átutazott Nagyváradon, hogy résztvegyen a Katolikus Akció kolozsvári nagygyűlésén.

A nagygyűlésre Nagyváradról utazott el Scheffler János szatmári püspök, aki tegnap délután gépkocsival érkezett városunkba és Pakots Károly kanonok, püspöki helynök, aki tegnap délben vonattal érkezett ide, valamint Lindenberger János a nagyváradai káptalan nagyprépostja.

Az állomáson a Kolozsvárra utazó főpapokon kívül, Fiedler István püspök, Beöthy György kanonok, Follmann Géza címzetes kanonok, teológiai tanár, Hanzély Lajos pápai kamarás, püspöki titkár és Nemesek József vicerektor üdvözlötte a hercegprímást, aki külön szalonkocsiban utazott és mikor a vonat

berobogott a pályaudvarra, a kocs ablakából kihajolva, szívélyes integetéssel üdvözölte a megjelenteket.

A hercegprímás kíséretében dr. Mátray Gyula pápai kamarás, hercegprímási titkár és Esthy Miklós gentiluomo, a Katolikus Akció országos alelnöke utazott Kolozsvárra.

Scheffler János püspök, Lindenberger János nagyprépost és Pakots Károly püspöki helynök beszállott a szalonkocsiba, ahol a hercegprímás melegen üdvözölte őket, majd vizsdatért az ablakhoz és a vonat indulásáig elbeszélgetett az üdvözlésére megjelentekkel. Örömeinek adott kifejezést a holnapi nagyváradai ünnepség fölött és szölt a kolozsvári nagygyűlés munkálatairól.

A nagy késéssel érkezett vonat 12 óra 35 perckor rohogott ki az állomásról és a hercegprímás szívélyes integetések között távozott.

**Világnézetű tanfolyamát az idén is megrendezi a Katolikus Akció nagyváradai szervezete**

A múlt év őszén nagy eredményt elért világnézetű előadásorozatot a folyó évben is megrendezi a Katolikus Akció nagyváradai szervezete. Az előadásorozat egy vezérgondolat jegyében fog lefolyni s ez a vezérgondolat: a magyar Katolikus Akció 1943-44. évi mottója: család—haza—egyház. Ebből a szemzőből vizsgálják majd kiváló előadók a mai magyar élet korszakalkotó problémáit és veszik bonckés alá. Az előadók az embert részben, mint egyedet, részben mint társaslényt mutatják be. Világnézetű előadások színhelye a premontrai gimnázium díszterme lesz, időpontja pedig november 5-től december 3-ig terjedő 5 hét minden pénteken este 6 órakor.

Az előadásorozat részletes műsora a következő:

1943 november 5-én:

1. Az előadásorozatot megnyitja Dr. Schriffert Béla apostoli kormányzói helynök.

2. Mécs László: „Vád- és védőbeszéd”. Költemény. Szavalja: Balázs Ilona.

3. „Ahogy Isten a munkát akarja”. Előadja: dr. Baráth Béla kanonok, pápai kamarás, kolozsvári plébános.

4. Szalay: „Elégia, fonóban, szöcske”. Zongorán előadja a szerző.

1943, november 12-én:

1. Megnyitó.

2. Mécs László: „Boldog a nép, mely örülni tud”. Költemény.

3. „Ahogy Isten az államot nézi”. Előadja: dr. Bátorfi József, debreceni kegyesrendi gimnáziumi igazgató.

4. Halmos: „Magyar föld éneke...”. Ének. Előadja az Immaculata-intézet óvónőképző énekkara. Vezényel: Csiky Gyuláné énektanár.

1943 november 19-én:

1. Megnyitó.

2. Mécs László: „Szabó Pista édesanyja”. Költemény. Szavalja: Wesselyné Gyuláné.

3. „Ami a családot fenntartja”. Előadja: P. dr. Kiss Szaláy debreceni ferences plébános-hazfőnök.

4. „Liszt, Scolditio. Dohnányi-Delibet, coppelia”. Zongorán előadja: Nagy Viola, városi zeneiskolai tanárnő.

1943 november 26-án:

1. Megnyitó.

2. Sik Sándor: „Megyeri hitvallás”. Költemény. Szavalja: dr. Dévald Lászlóné.

3. „Ifjuságunk nemzetszolgálatának utjai”. Előadja: dr. Karl János egy. c. rk. tanár, a kecskeméti kegyesrendi gimnázium igazgatója.

4. Halmos László: „Assisi Szent Ferenc néphimnusz”. Ének. Előadja a nagyváradai m. kir. állami leányliccum és tanítónőképző énekkara. Vezényel: Lukács László énektanár.

1943 december 3-án:

1. Megnyitó.

2. Mécs László: „Egyszerű példa a varjáról”. Költemény. Szavalja: Hesz Márta.

3. „A mi nemzetszolgálatunk”. Előadja: dr. Krüger Aladár felsőházi tag, m. kir. kormányfőtanácsos, ügyvéd.

4. Dohnányi: Humoreszk. Zongorán előadja: Raab Erzsébet, városi zeneiskolai tanárnő.

5. Az előadásorozatot bezárja: dr. Scheffler János szatmári megyéspüspök, a nagyváradai lat. szert. egyházmegye apostoli kormányzója.

6. Kodály: „Ave Maria”. Ének. Előadja a Szent Orsolya-rendi leánynevelő intézet énekkara. Vezényel: Rátray M. Ladisló.

Közösen énekeljük az egyes előadások előtt a Szózatot, előadások után pedig a pápai himnusz.

Holnap, a város felajánlás alkalmával a Szent László szobor előtt is lesz szentmise.

\*\*\*\*\*

**Kormány-változás várható Franciaországban.** Berlin. (Bud. Tud.) Berlinben nem tartják kizárt-nak, hogy Franciaországban fennáll a kormányváltás lehetősége.

**A gyermek és a háború**

**EDIT**

és Tibi testvérek. Az egyik 5, a másik 3 éves. Férjehagyott édesanyjuk szegény bejárótakarítónő, aki a mások háztartásában végzett munkával tartja el és neveli őket nehéz gondok között.

Az ötéves Edit jó kislány. Am arról, hogy nőnek született, nem tehet. Innen van az, hogy — híven női mivoltához — a ruhagondok már is komolyan érdeklik.

Az egyik reggelen óvodába készítette elő édesanyja. Megmosdatta, megfésülte s tiszta, de foltozott ruháskát adott rá. Edit — aki, mint mondtuk, egyébként jó kislány, — keserves sírásra fakadt s kézzel-lábbal tiltakozott az ellen, hogy „világcsúfjára” foltozott ruhában menjen az óvodába.

Anyja szelíden igyekezett rábeszélni s megértetni vele, hogy: háború van, most nem lehet új ruhát kapni, de, amint vége lesz a háborúnak, lesz minden és sohasem fog többé foltozott ruhában óvodába menni.

Edit nagynehezen megnyugodott s kisöccse társaságában elment a foltoz ruhában.

Délben ezzel a kérdéssel köszöntött anyját:

— Anyukám, vége van már a háborúnak?

**TIBI**

noha mindössze 3 éves, valóságos rosszcsonstferke. Ezer kis ördög büjt meg benne, s — amint mondani szokás — nem fér a bőrében. Míg édesanyja munkában van, sok borsot tör a szigorú Farkas néni — a házmesterné — orra alá, aki azzal fenyegeti ilyenkor, hogy leviszi a pincébe.

Aznap, amikor az óvodában arról értesültek, hogy legírado-próba lesz s mindenkinek az óvóhelyre, vagy annak háján a pincébe kell menni, Tibi alig várta, hogy hazajerjen. Ott nem a saját lakásukba ment mindjárt, hanem szétrobbanó diadaléretétől indítva a házmesternére nyitott rá először:

— Bizony, — mondotta csúfolkodó hárorómmal — most Fajtasz németet isz le tejj jönni a pincébe!

(M. F. V.)

\*\*\*\*\*

**Ünnepi rend**

Nagyváradnak. Szent László király városának felajánlása alkalmából Jézus Szívének és a Boldogasszony Széplőten Szívének a városi székesegyházban.

1. Ünnepélyes főpapi szentmise előtt 10 órakor, pontifikálja: Fiedler István püspök.

2. Evangélium után ünnepi szentbeszéd, mondja: dr. Némethy Gyula prelátskanonok.

3. Közös szentáldozás. (Szentélyben levők a főoltárnál, a hajóban levők az áldozati rácsnál).

4. Szentmise után az Oltáriszentéég ünnepélyes kitétele.

5. A várost felajánló ima, imádkoztat dr. Hlatky Endre városi főpápa.

6. Közének: a) Uram Jézus! légy velünk, mi egyetlen örömünk! Nálad nélkül keserűég itt a földön életünk. Ő, egyetlen örömünk, Uram Jézus, légy velünk. b) Boldogasszony anyánk...

7. Ima Krisztus Királyhoz, előimádkozza Fiedler István püspök.

8. Oltáriszentéég visszatétele.

9. Pápai és magyar Himnusz.

## Széles arcvonalon támadásra indultak a németek Krivojrogtól északnyugatra

**A több órachosszat tartó elkeseredett csata a német páncélosok teljes sikerére vezetett Délolaszországban ismét megkezdtek áttörési kísérleteiket az inváziós csapatok**

Berlin. (MTL) Az Interinf jelenti a keleti harctér középső és északi szakaszának harcáról, hogy a bolsevisták Gomeltől délre és északra jelentékeny gyalogsági erővel újból áttörési kísérleteket hajtottak végre. A német csapatok jelentékeny elhárító sikereket értek el. A bolsevisták három betörési helyét megszüntítették, a negyediket elrekesztették. Ezen a részen a harcok még tartanak. Velikije Lukitól délnyugatra több szovjet előretörést véresen visszavertünk. Az északi szakaszon sikeres német rohamcsapatvállalkozással a oroszok állásait mintegy két kilométer szélességben felgöngyöltítettük. Ennek során 400 foglyot ejtettünk.

Berlin. (MTL) Az Interinf a keleti harctér déli szakaszának helyzetéről a következőkben számol be: Noha a bolsevisták a déli arcvonalszakaszon most már hetek óta dübörgő nagy csatában rettentő vér- és anyagáldozatokat hoztak, csütörtökön mégis minden rendelkezésre álló erőket harcra vetették, hogy tömegeik kiméletlen felhasználásával megismételjék ama kísérletüket, hogy jelentékeny német erőket bekerítsenek és ezzel a déli szárnyat felgöngyölítsék. A német ellenálló erő teljes féltremerésével hajszolták előre köteleiket, de mind Melitopol térségében mind a Dnyeperkönyökben és Krivojrogtól súlyos veszteségekkel kellett megfizetniük.

### Az Azovi-tenger és a Dnyeperkönyök között áttörési kísérleteik abbahagyására kényszerültek a bolsevisták

Berlin. (MTL) Az Interinf jelenti a keleti harctér déli szakaszának harcáról: Az Azovi-tenger és a Dnyeperkönyök között a súlyos harcok csütörtökön is tovább tartottak, alig csökkenő hevességgel. A bolsevisták ismét nagy páncélos és gépesített erőket vetettek a betörési térségben nyugat felé, míg ugyanakkor erős szovjet lovassági alakulatok megpróbálták elérni a német összekötő vonalakat. A gyors német páncélos kötelek oldalba és hátra kapták a bolsevisták ékalkulatait. A bolsevisták több harcosportját oly döntően meggyengítették, hogy kénytelenek voltak áttörési kísérleteiket abbahagyni. A Dnyeperkönyökben sikerült szűk térre összehúzóítani Zaporozsje vidékén a nyugati parton levő

szovjethídfőket, noha a bolsevisták folyamatosan erősítéseket igyekeztek odavonni. Ezeket a német ütőerők és nem utolsósorban a német légitámaszpontok alakulatai megtizedelték. Krivojrog mellett páncélos és gépesített német egységek gyakran több oldalról egyszerre támadtak meg, mivel nagy vér- és anyagvesztéseket okoztak nekik. Krivojrogtól északnyugatra a német erők több szovjet támadás elhárítása után széles arcvonalon táma-

dásra indultak és több óra hosszat tartó rendkívül elkeseredett páncélos csata alakult ki, amely a német páncélos erők teljes sikerére vezetett. Egyedül ebben a térségben 74 páncélos harckocsi vesztett a bolsevisták és végül messze délkeletre vetették vissza őket. A bolsevisták két gépesített hadtestét a harcokban a harc képtelenségig szétverték, az utánuk vonuló szovjet lövészalakulatok is súlyos veszteségeket szenvedtek.

### Szívós ellenállást tanúsítanak a németek az 5-ik amerikai és 8-ik brit hadsereggel szemben

Berlin. (MTL) Az Interinf jelenti a délolaszországi harcokról: Délolaszországban a német csapatok a nyugati szakaszon, valamint a keleti partvidéken csütörtökön is szívós elkeseredett ellenállást tanúsítottak az amerikai 5-ik és a brit 8-ik hadse-

reg köteleivel szemben. E helyeken az inváziós csapatok már három napon át visszavert áttörési kísérleteiket ismét megkezdtek. Az Apennin közepes vidékéről azonban semmiféle harci cselekményt nem jelentenek. Pietravairanótól északra

## Megkezdtek az angolszászok a közvélemény előkészítését a Szovjetnek teendő engedményekre

**Roosevelt bejelentette, hogy egyezmény jött létre a moszkvai értekezleten — Korábban kezdik meg a szövetségesek Európa előzölését, mint eredetileg tervezték(?)**

Berlin. (MTL) Az Interinf jelenti: Az utóbbi időben Anglia keleti partvidékén jelentősen emelték a légierőt és a kikötőkben összevont hajók számát. Lehetségesnek tartják, hogy a moszkvai tárgyalások eredményeként az angolszászok kénytelenek lesznek korábban megkezdni Nyugateurópa előzölését.

Berlin. (MTL) Illetékes német helyen kijelentették, hogy angolszász részről megkezdtek a világközvélemény előkészítését a Szovjetunióknak teendő angol-amerikai engedményekre. Így nem csak az angol és amerikai lapok, hanem Hore-Belisha volt angol hadügyminiszter is ennek érdekében szólalt fel.

Berlin. (MTL) A Wilhelmstrassen a moszkvai tárgyalásokkal kapcsolatban pénteken megemlézték, hogy a pénteki nap folyamán beérkezett hírek szerint a hármass értekezleten a Németországnak szánt fegyverszüneti szerződést dolgozták ki. Von Stomm követ ezt az eljárást „Lustige Gesellschaftsspiele“-nek minősítette. (Vidám társasjáték ok.)

Lisszabon. (MTL) Washingtonból jelentik, hogy Roosevelt elnök pénteken a sajtóértekezleten bejelentette, hogy a moszkvai értekezleten egyezmény jött létre és már csak az alá-

írás van hátra. Az elért eredmények megerősítették abban a meggyőződésben, hogy Oroszország hajlandó a háború után együttműködni. Arra a kérdésre, hogy mi volt az értekezlet célja, azt válaszolta, hogy a végső cél a béke volt, valamint az, hogy elejét vegyék bármilyen világtámadásnak. Az értekezleten úgy a határozott kérdésekben, mint az általános politikában megegyezés jött létre, de a megállapodást nem lehet „kiósnan pontosnak“ nevezni. Egy másik kérdésre felelve Roosevelt kijelentette, hogy az értekezlet résztvevői arra törekedtek, hogy a háború folytatása és az átmeneti időszak tekintetében egyöntetű álláspont alakuljon ki. A fődolog az ezutáni teendőknél való baráti megegyezés volt. Roosevelt nem közölte, hogy milyen meghatá-



Darmol a legelterjedtebb és legrégebb csokoládés hashajtó. 35 éve milliók használják mert teljesen megbízható, ártalmatlan.

a német utóvédek saját erejükből az amerikaiak három felderítő előretörését állították meg és verték ezét. A német csapatok, melyek felváltva szívósan védekeznek, majd rövid mozdulatokat végeznek, ilyen módon továbbra is szilárdan elzárva tartják a Felső-Volturno völgyét. Mafalda térségében egy német harci csoport, miután csütörtökön feladatát teljesítette, a folyótól keletre fekvő rövidebb állásokba vonult és a városkát kiürítette.

Bécs. (MTL) Péntektől kezdve Bécsben az utcai világitást este 8 órakor kioltják. Eddig 11 órakor kezdődött az utcákon az elsötétítés.

.....

rozott okiratokat dolgoztak ki, vagy milyen megállapodásra jutottak, csupán annyit mondott, hogy a megállapodást alkalomadtán nyilvánosságra hozzák, mégpedig valószínűleg Moszkvában. Hozzátette még, hogy az értekezlet résztvevői nyugodtan tárgyalták meg a dolgokat és a személyes kapcsolatok „százszázalékosak“ voltak.

Lisszabon. (MTL) Az angol hírszolgálati jelentés szerint Roosevelt pénteken délután fogadta lord Halifax angol nagykövetet. Az elnök a nap folyamán előzetesen megbeszéléseket folytatott Stimson hadügyminiszterrel és King tengernaggyal.

Stockholm. (MTL) A Német TI jelenti: Donald Nelson, az amerikai fegyverkezési ügyek vezetője csütörtökön elutazott Szovjetországból.

### Eilenzi az angol sajtó Churchill újabb washingtoni útjáról

Genf. (MTL) A Német TI jelenti: Az angol lapok szembefordulnak az azal az indítvánnyal, hogy Churchill ismét az Egyesült Államokba látogasson el. Hangoztatják, hogy Churchill már ötször volt Amerikában és ideje, hogy Roosevelt viszonzza a látogatásokat.

Bukarest. (MTL) Isztanbuli jelentések szerint az ankarai angol nagykövet feleségével Jeruzsálembe érke-

Értesítem a n. é. közönséget, hogy a

**„CORSO“ illatszertárat átvetttem**

és azt illatszertár, pipere és háztartási cikkekkel dúsan felszerelve

**„IDEAL“ illatszertár cég alatt megnyitottam**

Amidőn a legpontosabb kiszolgálást is előre garantálom, szíves látogatást kérek

**Szilágyi László**

a „IDEAL“ illatszertár tulajdonosa — Rakóczi-ut és Széchenyi tér sarok

zett. Jól értesült isztanbuli körök az angol nagykövét jeruzsálemi útját a moszkvai értekezlet befejezésével, illetve Eden hazatérésével hozzák összefüggésbe. Különböző jelentések ugyanis arra mutatnak, hogy Eden mégis megváltoztatta úti rendjét és hazatérése után mégsem látogat el Ankarába, hanem az ankarai brit nagykövetre bízta, hogy a török kormányt tájékoztassa a moszkvai értekezlet eredményeiről.

**London.** (Bud. Tud.) A pénteki lapok heves támadást intéznek a kairói jugoszláv kormány ellen az általa pártolt Mihailovic tábornok miatt, aki az angol lapok szerint együttműködik a németekkel.

**Amszterdam.** (MTI.) A német TI jelenti: Az amerikai szenátorok egy része követeli, hogy az Egyesült Államok katonái támaszpontokat szerezzen, ahol az ország védelme szükségessé teszi, így többek között a Bermudákon is.

**Bern.** (MTI.) A Német TI jelenti: Hír szerint a szovjet északafrikai nagykövete azt követelte, hogy az északafrikai kommunisták léphessenek be a nemzetközi szovjetdandárba.

### Richthofen tábornokot fogadta Mussolini

Zürichből jelenti: (MTI.) Chiasso jelentés szerint Mussolini fogadta von Richthofen tábornokot, Graziani tábornagyot és Pavolini partitükárt.

Zürichből jelenti: (MTI.) Római jelentés szerint Bottano ismert római jogász vezetésével bizottság alakul annak érdekében, hogy Rómát nyílt városnak elismerjék és a város teljes semlegességét tanúsítson mindkét hadviselő fél irányában.

### Elfogadta a képviselőházi bizottság az iparügyi és igazságügyi tárca költségvetését

A Magyar Távirati Iroda jelenti: A képviselőház pénzügyi, közgazdasági és közlekedésügyi bizottsága pénteken délután Szabó Gusztáv elnöklésével folytatta az iparügyi téren költségvetésének tárgyalását. Jelen volt a kormány részéről Reményi-Schneller Lajos pénzügyminiszter és Bornemissza Géza iparügyi miniszter. A költségvetést Stitz János előadó ismertette. A felszólalásokra Bornemissza Géza miniszter válaszolt, majd az együttes bizottság az iparügyi téren költségvetését elfogadta. Azután a pénzügyi és igazságügyi együttes bizottság Szabó Gusztáv és Inády Papp Elemér elnöklésével az igazságügyi költségvetést tárgyalta. A kormány részéről a tárgyaláson Reményi-Schneller Lajos pénzügyminiszter és Radocsay László igazságügyminiszter vett részt. Benkő Géza előadó ismertette a tárca költségvetését. A felszólalásokra Radocsay László igazságügyminiszter válaszolt, majd az együttes bizottság a tárca költségvetését elfogadta.



## Igy kiáltották ki 25 év előtt az októberi forradalmat Nagyváradon

Huszonöt éve, hogy az első világháború összeomlása után az ezeréves Magyarország is összeomlott.

...Lehunyt a szemem és a 25 év messzeségében látom a váradi utcákat, a Bémer-teret, amelyeken előmlött a felelőtlen sokaság és ujjongott a „forradalmi” átalakulásnak. Lehunyt szemhéjam mögött az emlékezés tükrében egyre tisztábban bontakoznak ki a negyedszázad előtti napok, amelyek eseményeit, mint fiatal újságíró, közvetlen közelből figyelhettem.

Hogy is történt csak?

Igy:

A Magyar Távirati Iroda akkor nem telefonon, hanem táviratokban közölte a budapesti eseményeket. 1918 októberében minden éjjel kora hajnalig silbakoltunk a szerkesztőségben, hogy az egyre izgalmasabb események híreivel le ne maradjunk valahogy. A frontokról rendetlen tömegekben a egyenként hazatérő katonák is sok hajót csináltak. Összelőtték a váradi kórház röntgenlaboratóriumát, amelyet dr. Verzár István vezetett. — a októberben csak külön rendőri engedéllyel lehetett éjszaka a váradi utcán járni. Ezt a „pasepar-toumat” ma is őrzöm.

Az újságíróklub az Emke kávéház Szalárdi-utcai két termében ezélt. Itt ülésezett az „öszirózsa” forradalom váradi bizottsága, amelyben ezek a zaidók vittek vezető szerepet: Székely János, dr. Nagy Mihály, dr. Katz Béla, dr.

Katz Lipót ügyvédek és Zsolt Béla meg Berkes-Braun Ferenc újságírók, a Napló szerkesztői és Major Dezső, a későbbi „filmcézár”.

Október 31-én kora hajnalban futott be a távirat Tisza István megyei közéletének hírével hozva. Röviddel ezután megérkezett Károlyi Mihály kormányrajutásának, IV. Károly király és Zita királyné menekülésének a híre, amelyeket köztársaság kikiáltása tetőzött be.

A váradi nyomdakban október 31-én reggel 8 órakor még nyomtatták a külön kiadásokat, amikor a „forradalmi tanács” tagjai elzánt lépésre határozták el magukat. 8 órakor a Royal kávéházból, (ahol ma a Hungária van), dr. Nagy Mihály és Berkes-Braun Ferenc újságírók siettek ki a Bémer-terre. Megállították a vasut felől közeledő villamost és a gyorsan összecsozdult nép előtt

dr. Nagy Mihály hirdette ki legelőször a magyar köztársaság kiáltását.

Ezután dr. Nagy Mihály, Berkes Ferenc, Zsolt Béla és Major Dezső bérkocsiba ültek és először a csapatkórházhoz hajtottak, ahol kihírdették a beteg és sebesült honvédek előtt a köztársaság kikiáltását s felkérték a katonákat a köztársaságra. Míg ők a kórházakat járták, a többi „forradalmi” emberek összejártak vagy száz embert a Betegsegélyző (ma „OTT”) udvarán s tíz óra felé felvonultak onnan a Szigligeti Színház elé. A menet élén

Major Dezső, dr. Nagy Mihály, Berkes Ferenc s Katz Béla haladtak.

A Szigligeti Színház lépcsőzetének tetőjéről hirdették ki ezután a köztársasági Károlyi kormány megalakulását. Lelekező szónoklatokat mondtak: Antal Sándor újságíró, a Napló felelős szerkesztője, aki rövidesen Peetre ment ezután, dr. Nagy Mihály, Berkes Ferenc s a honvédség részéről Cserey huszáralezredes. A Bémer-ter a Kishidőig feketélt a tömegettől.

E zavaros forradalmi órákban egyedül a váradi rendőrség állt a helyzet magaalatán. Jánossy Gyula főkapitány (most Békéscsaba polgármestere) erős kézzel igyekezett rendet teremteni. A hazatérő katonáktól elszedték a fegyvereket, ellenőrizték a kocsimákat, lovas járórok, riadó autók cirkáltak a városban s a rendet, amennyire lehetett, fenntartották.

Este zenés, fáklyás felvonulás volt, amelyen a köztársaságot éltették. A város polgárságának nagyrésze, borús, zavaros érzésekkel teltén ébren virrasztotta át ezt az október 31-iki éjszakát.

S néhány nap múlva ez az idegeesség is eltűnt. Az üzleteket rendez időben nyitották, a hivatalokban tovább folyt a munka. Nem történt esemmi. Csak egy ország omlott össze s egy ezeg felelőtlen ember ujjongott az összeomlás romjai felett...

(H. Ö.)

## JUBILÁL AZ ÉLET ISKOLÁJA

Az 1943—44. háborus tanév megnyitásával jelentős évfordulóját üli egyik iskolatípusunk. Csengeri Antal kezdeményezésére 1868-ban iktatták törvénybe a magyar polgári iskolát, s ezzel indult el kultur-utjára a magyar kispolgári társadalom számára szabott nagyszerű tanintézmény, hogy elvégezze nevelő munkáját azokban a magyar rétegekben is, amelyek addig megfelelő iskola híján szinte parlagon heverték.

Ha most visszatekintünk a magyar polgári iskola 75 éves multjára és számba vesszük eddigi munkájának eredményét, első szembeötlő megállapításunk, hogy míg más, — sokkal távolabbi múlttal rendelkező iskolafajok belső szervezetében még ma is bizonyos fokú kialakulási forrás, a mai új világhoz való illeszkedési keresgélés folyik, addig a polgári iskola fundamentumát olyan mestéri módon rakták gyakorlati célkitűzéseit alá, hogy alapító levélét ma sem diktálná életrevalóbb fogalmazásban Csengeri Antal. A magyar polgári iskola alapelveiben ma is az, ami 75 évvel ezelőtt volt, s nagyszerű életrevalóságára vall, hogy tantervi módosításai sem szorult gyökeres újításra, amikor időnként korszerűsítették azt.

A nevét is jól választották meg már 75 évvel ezelőtt. „Polgári iskola”, a magyar társadalom ama kispolgári rétegének iskolája, amely gyermekét nem tudta, de nem is kívánta a klasszikusabb tudományok felé irányítani, de a maga tömegével mégis számot tartott már egy olyan kerek egészet nyújtó iskolatípusra, mely közgazda-

sági elhelyezkedésében megfelelő műveltségi alapot biztosít.

A földműves, kispáros, kiskereskedő és kistisztviselő terebélyes társadalmának hathatós nevelő tanintézménye lett a polgári iskola már háromnegyed századdal ezelőtt. Nagy vívmány volt ez abban az időben, mert a szétszórt nagy magyar családoknak az az ága foglalt magának kultur-várat a polgári iskolában, amely mindig a legmostohább sors alatt görnyedt elosztályosodott életünkben. Az áldatlan multszázadbeli állapotnak természetes következményeként a polgári iskolának is vállalni kellett azt a sorsot, melyet tantermei felé tóduló tömeg magával hordozott. Iskolatípusaink sokféleségében hosszú időn keresztül a mostohagyertnek nehéz szerepét élte a polgári iskola. Tanárkarának képzése és fizetésrendezése sokáig váratott magára, iskolaépületeinek korszerűsége csak itt-ott felelt meg, s általában a felétőlülő ifjúság létszámával soha sem volt arányban az a hivatalos támogatás és társadalmi megértés, megbecsülés, amelyet joggal érdemelt volna.

Csak az első világháború után ránk szakadt forradalmak szomorú tanulságai törték meg valamennyire ezt az iskola rangkorsági előitéletet. Ekkor már legfelsőbb tanügyi hatóságaink is ráébrdtek hallatlan kulturmissziójára, már belátták, hogy a gyakorlati jellegű és közgazdasági irányú iskola-fajta hazafias nevelése adhatja meg elsősorban dolgozó tömegeinknek azt a helyes irányú tudást és alapműveltséget, mely a megbízható jó honpolgárság legfontosabb feltétele. Ekkor már külön főigazgatóság került a pol-

gáriskolák élére, rendezték a tanárképzést és fizetést, s sok új iskola létesítésével hatalmas iramot vett az iskola fejlődése.

A polgári iskola hatalmas népszerűségére városunkból is példát mutathatunk. Nagyvárad idegenuralma nem terte meg a magyar kismembek tanintézetét, s hosszú kismembek után, amikor a felszabadulással újra megnyitott, olyan lendülettel népesedett be, hogy a harmadik tanévben már fel kellett állítani a II. számú fiú polgári iskolát. De a nagy érdeklődést ez sem tudta teljesen kielégíteni, mert annak ellenére, hogy a mult tanévben a két fiú iskolában 1778 tanuló iratkozott be, az idén már egész osztályokra való tömegekkel kénytelen elutasítani mindkét igazgatóság férőhely hiánya miatt. De ugyan ez a helyzet leány polgári iskoláinknál is.

A 75. évforduló most ismét magára vonta a figyelmet felfelé is és kultuskormányzatunk most ismét segítségére siet a polgári iskolának. Külön státusba kerülnek az igazgatók, lágabbra nyitották a VI. fizetési osztályt, újra rendezik a tanárok fizetését és még sok más életrevaló intézkedéssel teszik lehetővé az iskola további fejlődését.

Mindent dolgozó és eredményes életével hárcolta ki a 75 éves iskola. Hosszú, küzdelmes töredelem után jutott el oda, hogy a nagy világégés közepette ismét támogatására siessenek, hogy az új világrend kialakulásában ismét elvégezhesse nevelő misszióját a magyar kismember életiskolája.

KISKUN

## JÁVOR BÉLA RIPORTJA:

## Huszonhárom évvel ezelőtt a vladivosztoki 4-es számú erődben...

A hadapródiskola egyik legutóbbi unnepegyén egy mosolygós arcú, őszbecsüvörös fejű alezredessel kerültem egy csoportba. A bemutatkozásánál rámnéz és azt mondja:

— Már találkoztunk.

— *Hogyna* — feleltem. — *Huszonhárom évvel ezelőtt, a vladivosztoki 4-es számú erődben.*

Jobban megnéz és a markomba csap:

— *A teremtsél!... Most már emlékszem rád.*

Aztán vége-hossza nem volt a visszaemlékezéseknek. Hadifogságunk legmozgalmasabb idejét töltöttük együtt, huszonkét osztrák-magyar tiszt kedves és vidám bajtársi közösségben, egy orosz ellenforradalmi operettalakatnál, amely nagyképpen „Első Kaukázusi Gyalogezrednek” nevezte magát.

### Vándorolnak a hadifoglyok

Ugy történt ez, hogy 1918-ban és 1919-ben a távolkeleti Nikolsz-Uzurinszk hatalmas kaszárnyatelepein rendeztek be az oroszok óriási hadifoglyotáborokat sokezer hadifogly számára. Hosszas viszontagságok után jutottunk ide. A forradalom és ellenforradalom szörnyű vihará dult a roppant birodalomban, amely ideoda sodorta a hadifoglyok tizezreit. Résztört orosz katonai intézkedések költöztek bennünket folyton, aszerint ahogy az irgalmatlan testvérháború frontjai alakultak, részint maguk a hadifoglyok kerekedtek fel kisebb-nagyobb csoportokban, sőt egész szerelvényekre való szállítmányokban, hogy az általános zűrzavart kihasználva vagy nyugat vagy kelet felé átvágják magukat a roppant szibériai távolságokon és megtalálják az utat hazafelé. Nikolsz Uzurinszkba a nyugatszibériai Petropavlovskból szállított minket a szibériai ellenforradalmi orosz hadvezetőségre, mikor az Uralt már győzelmesen átlépett vörös hadsereg, gyors előnyomulásában kelet felé, ehhez az Isimpart városához közeledett.

### Eltűnnek a tiszt rangjelzéseik

Ezidőtájt már rég nem volt fegyelmet hadifogly-táborélet ugyszólván sehol. Alig-alig őriztek bennünket és még kevésbé gondoskodtak rólunk. Leonyalódtunk, éhezünk és fagyoskodtunk. Tiszt rangjelzéseinket már a bolsevik forradalom első fellángolása idején lenyiszalták a vörös gárdisták s ezeket nem varrtuk fel újból, akkor sem, amikor a szibériai ellenforradalom lehér uralma alá kerültünk. Nem is lett volna hozzá arany csillagunk...

Ki-ki úgy segített magán, ahogy tudott. Eladogattuk nélkülözhető ruhadarabjainkat, különféle műhelyek alakultak a tiszt táborokban is, amelyek helyenként egész kis gyármekké fejlődtek s munkával tartottuk fenn magunkat. S mikor hazáról megkaptuk az üzenetet, hogy a tiszt méltóság megőrzése nem lehet kötelességünk többé, valóságos munkaláz vett ratunk erőt a hosszú télenség után s egyre töben akadtak tiszt, akik táboron-kivüli munkára is

vállalkoztak. Gyári munkásoknak, mezőgazdasági dolgozóknak, napszámoknak, utcaseprőknak, háziszolgáknak, sőt szárazdajkáknak mentek el. Közben az elhagyatott, külföldön tengődő inséges ember jogán eltulajdonítottak mindent, amihez a nagy felfordulásban hozzáférhettek és néhány hónapi hanyattatás után dollárral, yennel és értéktárgyakkal megakodva tértek vissza a táborba, ahol egyideig büszkén és irigyelten éltek a tőkepénzesek életét. S mikor elfogyott a pénzük, nekivágtak egy újabb kalandnak...

Én is megsokaltam a nélkülözést és jelentkeztem a nikolszuzurinszki foglyotábor munkaközvetítő hivatalában. Napokig nagy izgalommal vártam a fejleményeket, mert semmiféle iparhoz nem értettem s kevés hajlamom volt a szelhámossághoz, hogy valamilyen szakmában képzetnek adjam ki magam, mint ezt például egyik kadét bajtársam tette, aki szobafestőnek jelentkezett és elvállalta a ni-

kolsz uzurinszki leánygimnázium kimázolását. Rettenetes munkát végzett, a gimnáziumi igazgató csóválta is a fejét, de azért nem történt semmi baj.

Nálam csak egészen durva kétkézi munkáról lehetett szó. Mindegy, jöjjön, aminek jönnie kell. S egy szép téli reggelen fiatal orosz zászlós jelent meg a táborban és munkásokat keresett az első kaukázusi gyalogezred munkásosztaga számára. Hogy hol állomásozik ez az ezred, arról csak annyit árult el, hogy valahol Vladivosztokban. Legénységi állománybeli hadifoglyokat nem kapott, mert azok már rég kiábrándultak az efféle vállalkozásokból, de alattunk, tisztek alatt már égelt a talaj, a szabadságvágy, a másajta élet óhajta is fűtött minket s így hamar összeverbuválódott a huszonkét ember. Csupa fiatal tiszt, hadnagyok, zászlósok, hadapródok, hadapródjelöltek. Németek, magyarok zsidók...

### Éljen az alkoholtalalom...

Az orosz praporcsik nem nagyon örült a tiszt társaságnak, sőt eleinte nem is volt hajlandó átvenni bennünket. Be is vallotta, hogy attól tart: *kikap a parancsnoktól.* De mi megállapodtunk vele, hogy letagadjuk tiszt mivoltunkat és semmi körülmények között sem fogjuk elárulni azt. Erre megnyugodott. Aranyos fiatalember volt; *külön bánásmódot helyezett kilátásba, vadonatúj orosz egyenruhát és téli bundát ígért, ami nagy kincs volt akkoriban s kötelezte magát, hogy katonai feladatunk nem lesz.* Munkásokként fognak nyilvántartani és kezelni bennünket. Erre bátran felcsaptunk valamennyien...

Mindjárt indultunk is volna, de a praporcsik még fel akarta használni nikolszuzurinszki küldetését egy kis szórakozásra s ez, mint másnap kiderült, sikerült is neki. Ugy látszik, jól ellátta pénzzel az ezredes, *ki tudja, mennyit takarított meg rajtunk, s másnap holt részegen jött értünk.* A teljes alkoholtalalom dicsőségére tele volt vutkis üvegekkel, likörös palackokkal a zsebe meg az aktatászkája. Gondjainkba vettük és kimasiroztunk a táborból...

Mulatságos karaván voltunk. Kö-

### Jelény a 4-es számú erőd...

Az orosz praporcsik kínai fuvarosokat fogadott és rozoga kis szeke-reikre rakatta utimotyónkat. És gyalogszerrel indultunk el. Csak később, utközben, mikor már kezdtünk kimerülni a szokatlan menetelésben, *valotta be a zászlós, hogy messze, a hegyek között, a várostól 18 kilométerre lévő 4-es számú erőd laktanyájában van elszállásolva az ezred.*

— A város szép kaszárnyait és középületeit — mondotta keserűn — az angolok, amerikaiak és a japánok foglalták el. Mi kiszorultunk a hegyek közé.

Ekkor láttuk, hogy nem nagy különbség van közöttünk. *Mi az oroszok foglyai voltunk, ők pedig a szövet-ségeseknek voltak kiszolgáltva, itt,*

toprongyosak, ványadtak, de lyukas bakancsunkkal vígan menetelők. Fantasztikus tarisznyákkal és hátizsákokkal cipeltük szegényes holmunkat, s a legtöbb batyun ott fitygett, madzaggal felkötve, az elmaradhatatlan bádög teáskanna. Nem került nagy erőfeszítésbe, hogy tiszt mivoltunkat rejtegtessük.

Marhakocsiban utaztunk, mint mindig Szibériában. Velünk tartott a praporcsik is, puha fekhelyet készítettünk neki és Vladivosztokig valamennyire kialudta mámorát...

A pompás nagy távolkeleti kikötővárosban tarka élet volt ebben az időben. A kikötőben, ahol állandóan jégtörő hajók hasogatták a jeget, angol, amerikai és japán hadihajók horgonyoztak, féltékenyen ügyelve egymás esetleges tulkapásaira. S a város főutcáján, a gyönyörű Szevtlanszkáján, az intervenciós hadseregek tisztjei és katonái mellett csehszlovák, lengyel, román, jugoszláv légionisták tiszta új egyenruhái tüntek fel minduntalan. A mi csapatunk száználmasan nézhetett ki közöttük. De senki sem hederített ránk. Megszokott látvány volt itt az osztrák-magyar hadifoglyok menete.

Távol-Keleten. Ettől kezdve kicsit bajtársaknak éreztük magunkat az oroszokkal. S ők se tekintettek ellenességeknek minket.

Nehezen kapaszkodtunk fölfelé a havas, jeges hegyi úton. Mindenféle erődítések vonalai látszottak az ormokon és hegygerinceken s már a száználmas érzése lett urrá rajtunk az oroszokkal szemben, akik ezt a hatalmas felkészültséget kardcsapás nélkül voltak kénytelenek átengedni az idegeneknek a roppant birodalmi alapjaiban megingató forradalom végzetes elerőllenedésében.

A kínai fuvarosok azonban kevesebb megértést tanúsítottak. Egy rész kaptatón megmakacsolták magukat s kiellentették, hogy nem

mennek tovább, mert csak négy kilométerre szólt az alku. De a praporcsik revolvért szegezett rájuk s úgy kényszerítette őket, hogy kitarssanak a 4-es számú erődig.

Ott átadott minket parancsnokának, egy idős századosnak, akit gránátnyomás ért valahol a lengyelországi harcokban, azért annyira dadogott, hogy alig lehetett érteni a beszédét. De jóindulatú ember volt. Rögtön beosztott bennünket s ez a beosztás egyike volt legmulatságosabb élményeimnek.

### Mindenki ért valamihez

— *Alljanak elő a szabók* — mondotta.

Egymásra néztünk, unszoltuk egymást, végül kilépett a sorból két tisztbajtársam, akik belenyugodtak abba, hogy ők szabók. *Azután a cipészekre került a sor, majd az asztalosok, a borbélyok és a szakácsok kiválasztása következett.* Kétségbe voltunk esve, de most már vállalnunk kellett a tragikomikus helyzetet. *Minden szakmára akadt jelentkező.* S azokat, akik semmihez sem értettek, *tisztiszolgáknak, favágóknak, vízfordóknak és lovaszoknak osztották be.* *Én egy ugcsamegyei gazdagyerekekkel a lóápolás nemes mesterségére vállalkoztam.*

A mai alezredes, aki akkor hadnagy volt és kitünően beszélt oroszul, a csoportvezetői méltóságot töltötte be...

Aztán hamar kiderült, hogy az egész első kaukázusi gyalogezred összesen alig hetven emberből áll, akiknek fele tiszt... De csakugyan kaukázusiak voltak majdnem valamennyien. Oroszok, gruzok, kozákok, kalmukok, tatárok — szedett-vetett nemzetközi társaság, akiket Távol-keletre dobtak a forradalmi viszontagságok. Résztört meggyőződésből, részint egyszerűen megélhetési okokból léptek az ezred kötelékébe.

Érdekes élet alakult ki közöttünk, de erről más alkalommal mesélek el néhány emlékezetes részletet.

(Folytatom)

### Fegyelmi büntetést kapott egy mérnök, mert nem fizette ki adósságát

A Budapesti Mérnöki Kamara hivatalos lapjában közlé teszi egy tagja ellen lefolytatott fegyelmi eljárás ítéletét. Az illető mérnök az egyik közösségben, mint földmérő mérnök volt alkalmazva, az ott folyó tagosító munkálataknál. Ott tartózkodása alatt a helybeli szövetkezethél élelmiszereket és egy kerékpárt vásárolt hitelbe. A vételárát azonban többszöri felszólításra sem volt hajlandó kifizetni. A szövetkezet a mérnököt feljelentette a Kamaránál mely színén felszólította az illetőt az adósság kifizetésére. Ez a felszólítás is eredménytelen volt. Erre megindították a mérnök ellen a fegyelmi eljárást, melynek során 200 pengő pénzbírsággal sújtották. Az indokolás szerint a mérnök az adósság ki nem egyenlítésével, mint magasabl képzettségű ember, egy kis faluban rossz példát mutatott, sértette a mérnöki kar tekintélyét és tetézte helytelen magatartását azzal, hogy többszöri felszólításra sem fizette ki az aránylag csekély összegű tartozását. (Műv. Tud.)

Papp György pesti élményei

## Ujságírók ha találkoznak...

— Pillanatképek egy értekezlet árnyékából —

(Budapest, október végén.) Pesten ma szállodai szobát találni sokkal nehezebb, mint egy szalmakazalban a tűt megkeresni. Nincs ebben semmi túlzás, száz ember akad Nagyváradon, aki szívre tett kézzel bizonygatja. A siralmas helyzetet súlyosítja az a körülmény is, hogy a váradi gyorsvonat este 9 óra tájban gurul be a pályaudvarra s mint köztudomású, pont 9 órakor pillanat alatt elsötétül Budapest, mire az utas tapogatózva baktat szállodáról-szállodára. Száll, cikázik jobbra-balra a homályban, míg végül kimerülten szállás nélkül kiköt a Dunaparton. A szállodai portások ellentmondást nem tűrő hangja füleiben eszeng a vándornak, felőlük akár a Dunába is ugorhatik az, akit sorsa arra kárhóztatott, hogy egy időn a főváros vendégszeretettel élvezzon.

Azonban Szent Lukács, az újságírók állítólagos védőszentje nem hagyja el kegyelmeit.

### DOMOKOS, A MENTŐANGYAL

Miután meggyőződött a vándor arról, hogy még a penziók fürdőkádjában is békés fizető polgárok álmodoznak egy jobb világról s a pályaudvari várótermek kisépért utasai újabb rohamot intéznek a képzeletbeli ágyak ellen, holtfáradtan lepihen az egyik szálloda halljának öblös foteljában és sorsára özve magát. A sors pedig a korai záróra alakjában jelentkezik, mert csapatostól özönlenek ki a boldog, szobával rendelkező vendégek az étteremből, gondtalanul eszegeznek, előkelő szálló lakóihoz illően, majd nesztelenül felsuhan vetük a lift a vetett ágyak birodalmába.

... És most Szent Lukács kiküldi vala egy társaságot az étteremből, mely letette hangos és lésszen közben vitalkozás és fogaknak csikorgatása. Mondá pedig ekkor az egyik:

— Ilyen ember nem született kerlek a világra. Irhatsz öcsém kéthasábos cicerót erről, ugyse veszi be a kutya se. Ha pedig beveszi, nekírohan a falnak és beharap a vakolatba. Kár a benzinért. Az ilyen lapot kifütyüli az olvasó. Hosszú cikket ma nem olvasnak az emberek!

Lésszen pedig erre babiloni zaj és az emberek nem értik vala meg egymás szavát. Az vándor szeme erre felszáll vala, mert a szökből megtudá, hogy a kartársak szeretik itt egymást...

— Szervusz Domokos! — rikkant fel a fotel mélyéből — sőt, szervuszatok szerektek! Az ég küldött ide benneteket!

— Dehogyan az ég, a főpincér küldött lé bennünket, mert záróra van. — parolázik Domokos. — Szólok is neki, küldjön fel a szobába két lityivel. Ezt még ma meg kell beszéljük. Itt lakozunk is?

— Laknék, ha hagynának. Nincs szobám. Fogalmam sincs, hogy hol alszom!

— Hát nálam! Kétágyas a szoba, egyedül vagyok. Gyere velem, legalább mesélj. Váradról valamit. Igaz, hogy mi egy keveset fennmaradunk, de te azért lefektetsz.

Mázsás kö esett le a vándor szívével. Csoda, hogy a lift mégis baj nélkül ért az emeletre...

### MIÉRT MARADT NYITVA A SZÁLLODA ABLAKA?

A két lityiből három lett s mint jól sevelet éjszakai szerkesztőkhöz illik, a négy újságíró hajnali három órakor kevertetlen szavakkal veszte és pletykálta

a távollévő minden rendű és rangú egyéneket, rettentő pusztítást végezve irodalomban, művészetben és a zsurnálistikában. Félnegykor elhangzott az első ásitás, mire Domokos ajtót nyitott a vendégeknek és búcsúzásra serkentette, majd az alvás előkészülete közben a következő épületes párbeszéd hangzott el a cigarettafelhőbe borított szobában:

— Egy ablakot ki kellene nyissunk, hogy szellőzzön a szoba, mert ha nem, megfulladunk reggelig!

— Helyes. De előbb elsötétítetek. Leoltom a villanyt, így te meg nyissad az ablakot.

Hűvös októberi szél kavargott a szobában. A két vendég fázósan bűjt ágyba s a párnafelüleget végigrakva a paplanon, kényelmesen elhelyezkedett. Megszólal az egyik:

— Légy olyan jó, csukd be aztán az ablakot!

— Majd később. De ha elalszom eselleg, csukd be te!

Félóra múlva újra felhangzik a párbeszéd:

— Hideg van komám! Csukd be az ablakot!

— Te közelebb vagy édes fiam!

— Csakhogy én nagyon jól bemelgedtem már!

— És én talán nem?

— Lusta vagy fiam!

— De te még lustább öregapám!

Egyik sem mozdult a meleg ágyból, ellenben minden tíz percben felkeltették egymást a nevezetes művelet végrehajtására.

— Visszaélsz a vendégjoggal, — motyogta Domokos hajnalban.

— Agyon kellene bunkóznai az ilyen házigazdát, — fordult másik oldalára a kollega.

Reggel 6 órakor odakinn pokoli robajjal százdoloztak a villamosok, de a két esőkönyös kartárs inkább nem aludt, mintsem becsukta volna az ablakot. Hét óra után a vándor napi útjára készülődött és karikás szemekkel végre is az ablakhoz lépett s dideregve becsukta.

Domokos boldogan pislogott az ágyban. Ösz haját elsimogatta bozontos szemöldökéről és megbékéltten motyogta:

— Azért mégis csak te csuktad be!

Azután csöndes nyugalommal vegre álomra hunsta szemét az öreg.

### „KAJA” A STUDIÓBAN

Déltájban, mikor a pesti újságírók befejezték a telefonhív felvételvezést, szokászerűen megkérdezték a kollegát:

— Van-e még valami újság?

— Van! — lelkesedtek az irodában. Képzeld, „kaja” van a stúdióban!

Kaja jegy nélkül? — hűledestek a pestiek — és kik vannak ott?

— A vidéki kollegák, sőt a kiadók is!

**Keresztény magyar**

**keresztény**

**magyarnai vásáro!**

A hír felkavarta a redakciók rendjét. Mint mézre a darazsak, repültek az újságírók a stúdió felé. Legtöbbször autótaxi érkezett, egészen bizonyos, hogy nem a viszonyítás örömetől vezérelve, talán inkább a kaja-ügy serkentette őket buzgóságra. Két szendvics közben mesélték az alábbi történetet:

A legnagyobb pesti hirdető palota igazgatója arról nevezetes, hogy megtiltotta a címezést és a munkatársak csupán vezetőkevényén úrnak szólítják. Van a munkatársak között egy újságíró, kinek neve csak egy kezdőbetűvel különbözik a hatalmas úr nevével. Egy reggel megszólal a háziteles központja:

— Kapcsolja drága Iksz urat,

— Adom.

— Szervusz kis marhám! — esicsergi a kollega. — No te ugyan jól becsucsantál az éjszaka!

— Kérem itt a vezérigazgató beszél!

— Csak szeretnél öregem, csak szeretnél, csakhogy ahoz te nem vagy elég sváb. No de ne busulj. Lesz még neked is szép csinos pókhasad, majd akkor beszélünk a dolgról!

— Nem értem...

— Persze, mert úgy leitted magadat,

.....

## Szépkúthy István és társai bűnügyét a nyilvánosság kizárásával tárgyalja a bíróság

Tizenöt vádlottat és tíz tanút idéztek meg ma délelőtt kezdődött főtárgyalásra

Nagyvárad, okt. 30. Mint már lapunk szeptember 1-i számában a királyi ügyészség által kiadott sajtótájékoztató alapján közöltük, Szépkúthy István, Szabó Mihály és Lázár Jenő nagyváradi lakosok a honvédkinestártól gumitalpu boeskorok készítésére több vagont kitévő selejtes gumiabroncsot kaptak. A kiutalt gumiabroncsok — amelyeket Szépkúthy István és társai átvettek — nagyrészt még használható állapotban voltak s Szépkúthyék ezeket hatósági engedély nélkül értékesítették. A nyomozás során megállapítást nyert, hogy az alkalmi társaság részére gépalkatrészeket és alumíniumot is utaltak ki, ugyanezek nagyobb mennyiségben. Miután az a gyaru forgott fenn, hogy Szépkúthy István és társai — 10 évig terjedhető fogaással büntethető — közszükségleti cikk jogellenes elvonásának büntetést követtek el, a kir. ügyészség még augusztus végén elrendelte Szépkúthy István, Szabó Mihály és Lázár Jenő előzetes letartóztatását. A határozatot Szépkúthy és Szabó felfolyamodással támadta meg, amit azonban az uzorabíróság elutasított.

A magyar királyi kinestár tetemes kárára elkövetett súlyos bűncselekmények ügyében a nyomozási eljárás ezután még tovább folyt s annak során még 15 személy ellen emeltek vádat.

A nagyváradi törvényszék dr. Kolozsráry — Geleta — Takács-tanácsa ma délelőtt kezdte meg a nagyszabású bűncselekmény tárgyalását,

Ma már minden szentbeszéd, beszéjövétel, előadás táncközvetíté hangszórókkal történik!!

## A VILLAMOSHANG Szeged

ezekben szaküzem!!  
Mozi, falu, terem, szálloda, uduló, telep, szórakoztató hangosítója akkor tökéletes, igényeket kielégítő, ha azt a VILLAMOSHANG készíttette. — Pontos precíz szakmunka!!  
Cégtulajdonos: LAULY JÓZSEF  
rádió, hangszóró és mikrofon készítő, a legtöbb magyarországi hangerosító berendezés tervezője.  
Őskeresztény magyar vállalat!!

hogy nem emlékszel. Tudná csak meg a vezér, miket ordítottál róla!

— No miket?

— Hát-hogy milyen zsugori, alattomos, buta és semmirevaló.

— Hát még?

Hosszasan mesél a kollega, de nem bírja sokáig a kíváncsi vezér. Leteszi a kagylót, mire gyanút fog a telefonáló, nyomoz, megdöbben, végül férfiasan felkeresi a vezért és bocsánatot kér. A vezér fásultan legyint:

— Rendben van, kerlek! De azért hidd el nekem, mégis csak borzalmas élmény azt tudni, hogy miket beszélnek háta mögött az emberek...

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

A környezet társadalmi típusok alakítója:

# A TÖRVÉNYTELEN GYERMEK

Irta: OLASZ PÉTER dr.

A törvénytelen gyermek örökletes és környezeti káros hatások befolyása alatt áll.

Igen gyakran már atya részéről (aki léha és felelőtlen férfiak sorában tartozik), olyan örökletes hatások érik a törvénytelen gyermeket, amelyek különböző fogyatékosokra (ideg- és elmehajókra) hajlamosítják az utódot, jelen esetben a törvénytelen gyermeket.

A leányanya inkább káros „környezeti” hatást sugároz törvénytelen magzatára. Már a méhében hordott magzatra ártalmasan áradnak át a leányanya lelki sérülései: a nagyfokú szegényérzet, a kitaszítottság érzése, az állandó aggodalmak, saját jövő sorsa és megszületendő gyermekének sötét jövője miatt. Ezek egyedül is termékeny talajt teremhetnek a törvénytelen gyermek csökkentett értékű személyiséggé való fejlődéséhez. Testi és lelki téren egyaránt.

A törvénytelen gyermek miután megszületett sok esetben hamar elszakad anyjától: a) menhelyre kerül, vagy b) kiadják idegen családba tovább nevelés céljából, c) még a legelőnyösebb eset az, ha a nagyszülei ritka megértést tanúsítva, magukhoz veszik a törvénytelen unokát. Közben az anya gyárban dolgozik tovább, vagy mint háztartási alkalmazott keresi meg kenyerét. Csak szabadsága néhány hetében élhet esetleg együtt gyermekével.

Ha a törvénytelen gyermek együtt is élhet az anyjával, ezt az együttélést mássá és mássá alakítja a következő három körülmény:

a) Teljesíti-e az apa kötelességeit? Áldozik-e pontosan a gyermektartás céljaira? Vagy csak pontatlanul, vagy egyáltalában nem?

b) Felkarolják-e vagy kegyetlenül kitaszítják-e öregsülei a leányanyát?

c) Milyen a leányanyának társadalmi helyzete és hivatásrendi állása? Nem különbözik-e lényegesen az apa társadalmi helyzetétől és hivatásrendi állásától?

Normális esetben a törvénytelen gyermek csak serdülő korában eszmél arra, hogy mit is jelent az ő „törvénytelen” származása. Ennek átélése lényegesen különböző lesz aszerint, vajjon honnan és hogyan tudja ezt meg a törvénytelen serdülő.

Előnyösebb az az eset, ha maga a leányanya idejében közli a gyermekével „törvénytelen származását”. Esetleg úgy, hogy ne az apát tegye mindenért felelőssé. Ez azért fontos, mivel ellenkező esetben dacot kelt a serdülőben, aki csak azért is az „üldözött” apa pártjára áll, s megutálja anyját, aki a felelősséget sajátmagáról teljesen elhárítani törekszik. Sőt ilyenkor kiolthatatlan vágy is ébredhet a törvénytelen gyermekben az apa után. Esetleg apjához szökik, nem is sejtve, hogy ezzel a tettével milyen kellemetlen helyzetbe hozhatja apját, akinek más anyától talán már törvényes gyermekei is vannak!

A törvénytelen gyermeket szinte egész életén át végig kíséri a „csonka” család élménye. Mindig vágyako-

zik az apa és a testvérek után.

Az anya az ő mindene. De éppen ez az állandó közelség, az anya gyakori, túlaradó szeretetsugárzása, aggodalmaskadásai nagy teherként nehezdednek a törvénytelen gyermekre, főként a serdülő korban. Nem kívánatos visszahatás keletkezik: tartós ellenszenv ébred a gyermekben édesanyjával szemben, s ez az ellenszenv lélekben mindinkább eltávolítja édesanyjától a törvénytelen gyermeket.

Végre is négyféle típus alakul ki a törvénytelen gyermekek hatalmas táborában.

a) *A szembeszálló (agresszív) típus.* Az ilyen törvénytelen gyermek először az ő meggyűlölt és megvetett anyjával, majd apjával, majd tanítóival, tanáraival, esetleges nevelőszüleiével, nevelőivel, hivatalos pártfogójával stb. száll szembe... Nagy agresszivitás az évek folyamán anyyira fokozódhat, hogy már „mindenkit” megtámad akár becsületében, akár vagyonában, akár élethi-

zében. Ebből a legszerencsétlenebb „törvénytelen serdülő” típusból kerülnek ki részben a javítónevelőintézetek és a fiatalokorak fogházainak ifjú lakói, akik előbb vagy utóbb elmeegógyintézetekben, vagy fogházakban élnek le hátralévő éveik java-résztét.

b) *A képmutató-típus.* Az ilyen törvénytelen gyermek mindenáron elrejteti örekszik a megvetet származásából eredő csökkentértékűségű érzését. Hogy ez sikerüljön: hazudozóvá képmutatóvá kell válnia, szinte minden területen. Így egész élete egy „nagy hazugság”, addig, míg valami módon ki nem derül az ő „kettős” élete s egy rátermett nevelő gyógyító beavatkozása meg nem nyugtatja fel-dult lelkét, és helyes irányba nem lendíti.

c) *Az elfásult-típus.* Az ilyen törvénytelen gyermek egyszerűen belefárad a társadalmi életben tapasztalt lebecsültségébe. Bebugózik szájában, méginkább lelkében, keserű irzelleveit. Ha segítő kéz fel nem rázza, tartósan fel nem deríti, akkor az

ilyen törvénytelen gyermek az ő egész életével szaporítani fogja azoknak a számát, akik állandó törődöttségükkel még környezetükre is csak árnyat vetnek és sohasem képesek fényt és derít sugározni.

d) *Az azonosító-típus.* Az ilyen törvénytelen gyermek átérve az emberi igazságtalanságból fakadó nehéz helyzetét, az ebből származó sok szenvedését, nagy megértéssel fordul azok felé, akik szintén szenvednek. Még pedig az emberi igazságtalanságok folytán szenvednek. Az ilyen megfelelő kezek közé jutva, kitünő munkása lehet a szociális gondozásnak és a karitatív tevékenységnek. Csakhogy azokon segíthessen, akik igazságtalanul, önhilájukon kívül szenvednek, akár a „közkatona” serral is beéri. És ez holdoggá teszi.

Ezeket a megállapításokat a saját tárgykörbe vágó húszéves ifjúság lélektani gyakorlatomból merítettem. Fölhasználva az elsőrangú, a maga nemében egyetlen szaktudományos munkát: *Kipp Hildegárd* 1938-ban megjelent tanulmányát: „Nagy Berlin törvénytelen gyermekeiről”.

Arra kell tehát elsősorban törekedniünk, hogy a törvénytelen gyermekekből a legboldogabb jövőjű „azonosító-típusok”, azaz a lelkisérülést teljesen és helyesen leereagáló típusok fejlődjenek! Ez a magyar és keresztény feladat egyaránt!

# MÉCS-GYUJTÁS HELYETT

Irta: B. Csűrös Emilia

Három koszorút küldök Váradra. Távolból küldöm, hűséges emlékezéssel. Virágokból kötöttem, melyeket nem kertész nevelt, hanem csak úgy nőttek, szerényen, észrevétlenül annak az országútnak a szélén, amelyen a történelem szekere dübörög végig.

Azon az országúton ott törtétt egyszer előre egy vadonatúj szekér is, amelyen sokan ültek. A vadonat-új szekérnek szép neve volt. Ugy hívták, hogy: „Erdélyi Lapok”.

Sokfelől kerültünk össze, akik azon a szekéren ülünk. Szatmárról, Kolozsvárról, Debrecenből, Udvarhelyről, Nagyváradról, Nagybányáról... Ködös, zord, téli időben indultunk neki az útnak, a célt, a világot, buzdító, nagy és szent célt sokszor eltakarta szemünk elől a hóvihár, — amely alaposan megdidergetett a lelkiünk mélyéig. Ilyenkor talán még jobban egymáshoz húzódtunk — és egyre tisztábban, erősebben éreztük, hogy ennek a mi szekerünknek nem szabad elakadnia, — árokba fordulnia, — mert nemcsak bennünket temet maga alá, akik rajta ülünk, hanem elakad, árokba fordul a magyar-szó is, amelynek szentségét és nagyságát sohasem éreztük jobban, mint akkor, 1931-ben Erdélyben.

Akkor indult meg az Erdélyi Lapok szekere Erdély országútnak. Kemény évek sorakoztak egymásután. A megszálló hatalom érzékenysége később letörölte az újsághomlokáról az „Erdélyi” szót. Hosszas tárgyalások, tanakodások után megengedték a „Magyar Lapok” címet. Erdély, akkor az ő véleményük szerint Transilvânia volt. Leírni a magyar nevet, — súlyos vétség!

Mi pedig mind együtt voltunk, akik együtt indultunk el az új cím alatt is — és egyformán erdélyiek maradtunk, bárholnan kerültünk is össze.

Azután köztünk esordított egy olyan vihar, — amely mégiscsak szétszorta

az induláskori szerkesztőség tagjait.

A szekér pedig haladt tovább, céltudatosan és határozottan. A határok eltűntek, — Magyar Lapok útján most már kevesebb a görögnyelvű, — legyen hála érte a jó Istennek.

Az emlékezés madarai azonban visszaszállnak a multba, — és valamennyien, kik annakidején együtt álltuk körül az Erdélyi Lapok bölcsőjét, — ismét éreztük az összetartozást, — amit idő, események, történelem elhalványíthatnak, — de véglegesen ki nem törölhetnek a lelkekből.

Az emlékezés szárnyán küldöm Erdélybe azt a három koszorút, amit halottak napjára szántam, — három sírhalmora.

Elsőnek dr. tokaji Oláh Béla távozott közülünk. Aldottkedélyű, drága munkatársunk volt. Eredetileg a közgazdasági rovat vezetője, de irt ő a vezéreként kezdve a lírai versig mindent az újságba... Többször helyettesítette a felelősszerkesztőt is. Ezt a hatalmát ilyenkor úgy használta fel, hogy ha valakinek különösen nagy örömet akart szerezni, kijelentette:

— Kurzitból szedetem a cikkedet!

A „kurziv”, ez az ünnepélyes, dőlt betű volt a legnagyobb megtiszteltetés, amiben örök-gyermek maradt, jó lelke a munkatársait részesítette.

Néha, nagyritkán pirosbetűs napjai is voltak a szerkesztőségnek. Ilyenkor megszólalt dr. Oláh Béla kezében a hegedű és felsírt rajta Cinka Panna ösmagyar keserve, féktelen, tüzes ujjongása. Hatalmas termetű, dús, fehérhajú, tisztatekintetű, örökvidám munkatársunk ilyenkor megnyitotta előttünk lelkének legtitkosabb rekesztét. Ilyenkor tudtuk, hogy hamarosan sor kerül a cigány kezébe és az egész banda kengyelével juttassa húszszor is egymásután a szent, magyar vágyakozást:

„Szeretnék szántani, hat ökröt hajtani...”

Dr. Oláh Béla pedig a közöpre lép és a cigányzene halk, függőnyeszerű hátterében elszavalja „Magyar rapszódia” című versét.

Mire utolsó szakaszához ér, — minden arcon peregnék a könnyek és minden lélekben megcsendül a vágyakozás:

„Uram, ha szánhatnék, jó búzát vethetnék, Bársonyos, virágos, zöld fűben fekhetnék, Ha nem lennék többé túrt cseléd, rossz cseléd, Könnyes alázattal borulnék le eléd...”

Dr. Oláh Béla csak egyetlen egyszer okozott nagy bánatot a munkatársainak. Angyali jószágú lelke, azt a nagyon súlyos betegséget, amely már évek óta örölte erőteljes, hatalmas szervezete — gondosan el tudta titkolni előtőlünk. Szent meggyőződése volt, hogy meg a felesége, — akit olyan végtelen rajongással szeretett, még ő sem tudhat róla semmit. Talán ez a tudat adott erőt neki az emberfeletti szenvedések elviseléséhez. Mikor aztán már közeledt a vég, — ő maga esodálkozott a legjobban azon, hogy így történik minden, ahogy történik.

Fájdalmunkat, ha reagondolunk, élesen fokozza az, hogy nem érthette meg Erdély egyrészenek felszabadulását. Az első világháborút a különféle harcerekben küzdötte végig. — most már eszedes nyugalomban figyelő hazája, nemzete sorsát odafent a csillagok fölött. Talán elcsodálkozik néha azon, hogy mennyire elszéledt az a régi, kedves szerkesztőség. — és a hűséges emlékezés gyenge kis virágzóit bizonyára mosolyogva fogadja.

A második koszorút egy kolozsvári sírra küldöm: Dsi da Jenőnek. Nem tartozott a belső szerkesztőséghez. Ko-

### Gépjárművezetőképző (autó és motorkerékpár) magántanfolyam

kezdődik nov. 3-án, szerdán este 7-kor. Beiratkozni lehet az iskola irodájában d. e. 10-1-ig, este 3-tól 8-ig Ritoók Zsigmond utca 15. szám. Telefon 22-09. (Andriiska garage)

lozsvárról tudósította a lapot, de mindennap megjelenő versei, novellái, színes riportjai szoros egységbe kapcsolják a belső szerkesztőséggel.

Dr. Oláh Bélával ellentétben, gyöngéd és törékeny volt az alakja, — csak az a harmatos derű, amely verőfényrel árasztott el mindent és mindenkit maga körül, — ez volt azonos mind a kettőjükben.

Dsida Jenő poéta volt a szó legnevezetesebb értelmében. Két kötet versben mondta el rövid és magasba lendülő életét, — a harmadik kötetét már csak a halála után jelent meg. Mi, akik nem láttuk az életért folytatott utolsó harcát, amelyben a mindig mosolygó, öntudatos és följényes királyfi leveti a borbálist és szenvedő, gyöttrődő gyermekévé válik, — még ma is hihetetlennek látszik, hogy ott pihen abban a zord kőriptában Kolozsváron.

Hátszongárdi temetőben — és nem tőri már a fejét kedves és szellemes tréfákon, nemesveretű, zengő verssorokon...  
Ő sem érthette meg a felszabadulás örömeit — pedig abban neki is volt része, hogy a hosszú idegen megszállás ideje alatt is magyarul dobogtak a szívek Erdélyben. Versei mindvégig ébresztgetői, virasztói, őrei voltak a magyar szónak. Nem verte soha a nagydobot semmiféle program mellett. — de ötödik gimnázista korában ilyen verssorokat írt:

„És megcsókolom a havat,  
csak azért, mert fehér...”

Erre a nagy fehérsegre bizony nagy szükség volt akkoriban!

Másik diákkori versében azt mondja:

„És mellelem fehér virág;  
a becsületrend nagykeresztjét!”

Azon a szomorú, júniusi napon, mikor a könyvei, képei és mindazok közül, akik családi körét jelentették, kiköltözött a Hátszongárdi temetőbe, nemcsak Erdély, hanem egész Magyarország irodalmi világa kitázta a gyászlobogót... Ennek is már hatodik éve. Időn és távolságon keresztül elküldöm Dsida Jenőnek, a régi szerkesztőségi munkatársamnak, az emlékezés fehér virágait, — úgyis, mint a „becsületrend nagykeresztjét!”

A harmadik koszorút egy szintén fiatalon ellobbant magyar élet emlékére fontom. Dr. Kovács József rövid ideig volt munkatársunk. Előtte Kolozsvárról, majd Rómából küldötte hangulatos és finom írásait. Akkor is beteg volt már, amikor Olaszországba utazott. Azt hittük, ott majd meggyógyul. Még betegebben érkezett haza. Mikor betoppant a szerkesztőségbe, — megdöbentünk. Nála is „motorhiba” volt, akárcsak Dsida Jenőnél. A szíve volt gyenge a túlzottan reálisosodó feladatokhoz. Elegáns, magas alakja járdatlan görnyedt meg, csak a szemé mosolygott tiszta ragyogással és olyan játékosan tudott beszélni a küszöbe előtt álló ha-

lálról, — mintha csak egy püspök-fürdői kirándulásról lenne szó...

Karácsony elsőnapján temették. Küzdelmekkel teljes, szép fiatal élete erdélyi sors volt, — hatálya csillaghalás... Ő is Kolozsváron alussza nagy álmát a feltámadásig. Odaküldöm neki, szomorú megemlékezésül ezt a két sort:

„A te útad már égi fény sugaras,  
s kínél vagy, Isten, — jó és igazságos!”

Letettem a három koszorút, három erdélyi sirra, — de úgy érzem, hogy tartozom még valakinek a megemlékezésével. Valakinek, aki, ha sem külső, sem belső munkatársunk nem volt, — de időközönként nekünk küldött verseivel megaranyozta, feldiszipette az újságunkat és minden egyes versével lobogó fátylát gyújtott a körülöttünk leselkedő sötétségben.

Emlékezzünk Reményi Sándorra! Akkor szólalt meg igazi, erőteljes hangján, mikor Végvári elhallgatott és arra tanított Erdélyben mindenkit, hogy félre a jelszavakkal, — védjük, mentjük életünket, magyarságunkat:

„... Ahogy lehet! Ahogy lehet!”

Ő megérte a felszabadulást, de pulatagig sem tudott teljes lelkéből örülni neki. Szeme, szíve állandóan azok felé

az erdélyi magyarok felé fordult, akik ott maradtak az idegen fennhatóság alatt. Ugy is tervezte, hogy odaköltözik közéjük. — Nagyenyedre.

Terve megvalósításában megátolta a halál. Temetése földi megdicsőülés volt, — hogy utána annál nagyobb árváság szakadjon reánk.

Bizony, szegények, nagyon szegények maradtunk nélküle!

Reményi Sándornak nem küldök virágot, — méceset, vagy fátylát sem gyújthatok. Mindezek helyett levezem az égről az esthajnal csillagot, — azt teszem a sírjára öhozzámeltó megemlékezésül...

Minden verse égreszálló csillag volt a reménytelenül sötét erdélyi éjszakában. Virrasza csillagfény örök pihenését Erdély legforróbb szívű költőjének, — a titkos szenvedések bűvös-szavu poétájának...

...Csillagok! Nagy éjszakák virasztó, hunyorgófényű csillagborában a „Magyar Lapok”-nak külön, kedves csillagi fénylenek. Legyen örökké áldott rezzenő fényük, aranyos csillogásuk, — drága, szép emlékekük...

B. CSÜRÖS EMILIA.

## A jezdotsnajakai temető...

— Naplótöredék a Donpariról —

Jezdotsnaja, 1942. okt. végén.

A falu teljesen üres. Az orosz lakosság elmenekült, vagy munkán van, nem lehet tudni. A házak előtt kanyarog a Potsudon patak nád és sás között s valamivel távolabb, ahol a kiszögélés kezdődik, magába nyeli a „csendes Don”, amely ezen az őszön mindennek mondható, de csendesnek alig. A front ide csak néhány kilométer. Esténként még alig bukik el a nap a furesa rajzú mészkőhegyvonulat mögött, titokzatos fények villannak a front felől: rakéták. A tüzéségi tűz hozzátartozik a természet „csendjéhez” és a Potudon-patak halk csobogásához, a géppuska trillája, sőt az egyes puskalövés már inkább „meglepetés”.

Nem csak a front van tehát közel, de nem is olyan régen maga a község is hadszíntér volt, ennek beszédes bizonyítékával találkozunk. Emitt két orosz ház között három magyar katona sírjára hull az őszi lomb, néhány száz lépessel tovább pedig magyar katonatemetőre bukkanunk. Gondos bajtársi kezek szép nyírfakerítést vontak, a fehér rudakon belül meghúzódó sírok köré. A temető kapuja felett felírás is ékeskedik, de nem a szokásos „Feltámadunk”, hanem ennél sokkal megkapóbb, kifejezőbb, értékesebb és biztatóbb is talán az életben maradtak számára: „Nagymagyarországért...”

Negyvenöt sír egyhelyen. Negyvenöt távoli magyar örök pihenőhelye, akik annyi társukkal közel az őshazához áldozták életüket a megtalált ezereves új hazáért. Ez a „Magyarországért” temetőfelirat nem „felhőkön lovagló romantika”, nem a köztudatba bedobott és heitatódott frázis, hanem az élet törvénye, reális valóság.

Az új hazát talált Hét Vezér utodainak minden korokban meg kellett küzdenie társaival, magányos létéért, „két

pogány közt egy hazáért” vérért, sőt elvérzett sokszor. S ezekben a vérzésekben a legtöbbször, mint élete nagy pillanataiban, sorsa gigantikus fordulóin mindig — egyedül volt. Nem értették meg barátai és ellenségei sem a nyakas, de rakoncátlan, önféjű és kemény magyar népet, amely annyi veszteség után is meg tudott maradni önálló nemzetnek nálánál sokkal hatalmasabb és önző népek mellett. Volt hivatástudata sorsa tragikus helyén és a hivatásáért volt ereje mindig és minden körülmények között szinte regékbe illő áldozatokhoz és nagyon sokszor — ahogy Pethő Sándor írta — „a rögtönzés esodáival ejtettük bámulatható világot, amely már oly sokszor lemondott rólunk, elkönnyelve bennünket az emberiség nagy veszteségei közé...”

Létünk minden percéért harcolnunk kellett, mint ahogy harcolunk most is. A világ már elismerte, hogy „kis nép”, de nagy nemzet vagyunk s örök tragédiánk, hogy áldozatainkat is ennek megfelelően hoztuk és hozzuk is meg...

Ott messze a Potudon parton lassan már telbe hajlik az őszi vadkörteerdő egészen bizonyos, most is éppúgy biborlik az alkony fáradt fényénél, a temető mögött, mint azon a másik őszön. De... Vajjon gondolozza-e valaki azt a kicsi magyar temetőt s a többieket szerette az orosz falvakban? Valószínű, hogy nem. Csak az állandó orosz szél sír felettük s a hazáról érkező fáradt sőhajók simogatják körül a lassan süppedő, vagy talán már a föld színéről is eltörölt sírokat, amelyek alatt hősök pihennek.

...Nekünk azonban gondolnunk kell azokra, akik — gondolkodás nélkül teljesítették kötelességüket s most messze idegenben álmognak a magyar jövőről...

IVÁN LÁSZLÓ.

Mindentéle ipari és házi

## varrógépet

egy évi felelősséggel javít

### JAKAB műszerész

Kossuth u. 5. Telefon 23-30

Kerékpáralkatrészek, varrógéptűk raktáron

ZIPPZAR-JAVITAS

## Krisztus az élők és holtak királya

A forrongo harcok dúlása között milyen különösen hangzik: Krisztus Király. De bármennyire különösen hangzik is, szívünk mégis érzi, hogy csak Krisztus, az ő szelleme hozhatja meg a világ régvárt békéjét. Hisz a harc is, a pusztítás is azért tombol, mert az emberek nem Krisztust és az ő törvényeit ismerték el az élet irányítójának. Ha szerinte igazodott volna a világ, akkor az igazság, a szeretet, a megértés útjain kellene járnia. De mivel az önzés és mammon útjait nem akarta megtagadni és egyesek belezárták mások jogos érdekeibe, katasztrófális, kálváriás útra tévedt az emberiség élete. Szabadulás útja: Királlyá kell tenni Krisztust a szívekben és ezt a krisztusi szellemet ki kell sugározni az életbe. Mindenüvé az igazság, a szeretet, a krisztusi erkölcs hatalmával kell közeledni s mindent, az egész életet át kell hatni ezzel a szellemmel.

Ennek az életűnek pedig egyetlen orvossága, ha nemcsak a földet nézzük, hanem a költővel tudatára ébredünk annak, hogy — emberek vagyunk, a föld és az ég fia az Isten életét, a szentséget, a Mindenszentek ünnepének sorsum cordás felszólítását. Minél jobban fogadjuk magunkba a szentek lelkiségéből és minél többet sugározunk szét a világba az ő szellemükből, annál jobban közelít az élet az igazság, a szeretet, a jószág és béke otthonához, Istennek a földön megvalósuló országához.

Krisztus Király csak életet ismer. Idegen Tőle a pusztítás lelke. Még a holtak birodalmában is életet hirdet. Mikor Halottak napján szeretteink sírjára hullajtjuk a valás fájdalmas könnyeit, a sírok keresztfája a vigasztalás ragyogó sugarát lövelli felénk: ember nincs halál, csak elválás. Csak a test porlad el, de van valami bennünk, a halhatatlan és örök Isten képmása, a lélek, amely örökké él. Azért borulunk áhítatos imában a sírok fölé, hogy ezt az életet boldoggá tegyék szeretteink számára. Isten országába ugyanis más nem mehet, mint csak az, akinek élete a szentek útján halad. Szent az Isten és csak az juthat hozzá, aki az eget, a szentek lelkét, Isten életét hordozza szívében. (V. J.)

\*\*\*\*\*

KITÜNTETÉS. Vitéz nagybányai Horthy Miklós kormányzó Lőrinczy Ferenc nagyváradi gyalogezredbeli hadapródormesternek az ellenség előtt tanúsított bátor magatartásáért a Magyar Kisezűst Vitézségi Éremet adományozta.

Kávéházakban és vendéglőkben kérje a „MAGYAR LAPOK”-ot.

Tiszta gyapjú takarók érkeztek **BEIER** textiltervezés, Deák Ferenc-u. 2

# HIREK

Szerkesztőség és kiadóhivatal:  
**NAGYVÁRAD,**  
 SZILÁGYI DEZSŐ-UTCA 5 SZÁM.  
 Telefon: 12-27.  
**ELŐFIZETÉSI ÁRAK:** 1 óra 4.30 P.  
 3 óra 12.40 P.  
 Postatakarékpénztári csekk számlánk  
 száma: 72.301.  
 Kéziratokat nem adunk vissza.

**DR. SCHEFFLER JÁNOS SZÜLETÉS-NAPJA.** Pénteken délután Nagyváradra érkezett dr. Scheffler János megyéspüspök, aki most töltötte be életének 56-ik évét. Ezt az alkalmat felhasználta a nagyváradi lat. szert. hittudományi főiskola, hogy meleg szeretettel köszöntse a püspök urat. A családi ünnepélyen megjelent Fiedler István püspök, dr. Schriffert Béla apostoli kormányzó-helynök, dr. Pakocs Károly, a szatmári egyházmegye vikáriusa, az udvari papság, dr. Lindenberger János nagypüspök és a teológusok a szemináriumi vezetőséggel. A hittudományi főiskola nevében Folmann Géza és egy teológus mondott köszöntőt.

A technika vívmányairól hall mindentalan az ember, de ezzel párhuzamosan növekszik a ablesetek száma is. Légyen óvatos! Figyelmeztetik utonntélen. — **KÖSSÖN ELETBIZTOSÍTÁST,** tanácsolja az 1857-ben alapított legrégebb **ELSŐ MAGYAR ÁLTALÁNOS BIZTOSÍTÓ TARSASÁG,** melynek helybéli: Szent László-tér 2. szám alatti főgynökségéhez bizalommal fordulhat tanácsért.

Mielőtt

**ZONGORAT** venne, vagy eladna, forduljon bizalommal szakemberhez.

**Jámbor Antal**  
 zongorakészítő-hangoló  
 Várady Zsigmond utca 31. szám  
 Telefon 15-05

**LAPUNK** legközelebbi száma, kettős ünnep miatt kedden a rendes időben jelenik meg.

**SOROZATOS VASUTI SZERENCSET. LENSÉG.** Csáktornya. (MTI): Szerdán este Csáktornyáról Nagykanizsa felé haladó tehervonatról lezakadt öt kocsi. Kiszabadka állomás előtt a Csáktornyáról indított gyorsvonat a nyílt pályán belezaladt a lezakadt kocsiokba, melyek összetörték. A gyorsvonat mozdonya és két kocsija kiejtett. A mozdonyvezető és néhány utas könnyebben megsebesült. A közlekedést egyelőre átállással bonyolítják le. A szerencsétlenség oka az eddigi megállapítás szerint gondatlanság.

A Biharmegyei Takarékpénztár igazgatósága, felügyelőbizottsága és tisztviselő kara mélyesleges fájdalommal tudatja, hogy igazgatósági tagja

## Dr BEÓTHY I ÁSZLÓ

ny. kereskedel emügyi miniszter v. b. t. t.

1943. október 28-án váratlanul elhunyt.

A meghaldogult hosszú időn át volt intézetünk elnöke és több mint negyedszázadon keresztül igazgatósági tagja. Kiváló szaktudásával és széleskörű ismeretével fáradhatatlanul, igaz lelkesedéssel, szeretettel és ha kellett áldozatkészséggel is állott intézetünk szolgálatában rendelkezésre.

Emlékét mindenkor kegyelettel fogjuk megőrizni!

**Papszentelés.** Dászkál István diakonust Fiedler István püspök nov. 1-én, reggel fél 8 órai kezdettel a nagyváradi püspöki palota házi kápolnájában áldozópappá szenteli.

**Pápai rekollekció.** A papok Mária-kongregációjának rendezésében a nagyváradi és környékbeli róm. kat. papság nov. 3-án, szerdán d. u. fél 5 órai kezdettel a papnövelde kápolnájában tartja havi rekollekcióját. Előadó P. Kerka Jenő S. J. teológiai tanár. Hivatalosak a vidéki papok is, akik papnöveldei el látás és elszállásolás nélkül a rekollekción résztvehetnek.

**Ünnepség Tisza István sírjánál.** Nagyvárad, október 30. Holnap lesz 25 éve, hogy gróf Tisza István, Magyarország tragikus sorsu miniszterelnöke martirhalált halt. Ebből az alkalomból kegyeleti ünnepség lesz a geszti sírnál. A vármegye vezetősége a törvényhatóság nevében megkoszoruzza Tisza István sírját.

## BUTORT színeset MEZEI-TÓI

Háló, kombinált és előszobák. Konyha újdonságok

Szabadság-utca 12. (Szacsavay-utca 48.)

**Merjünk magyarok lenni!** Kálly Miklós miniszterelnök írja Teleki Pálról: Kevés vezetője volt a magyar életnek, aki annyi szép, nemes, tudós és mindig magyar gondolatot termelt volna és tett volna közkinccsé, mint Teleki Pál. Ha a jövő generáció a magyar multból idézni fog, akkor Zrínyi Miklós és Széchenyi István mellett, az ő mondásai lesznek azok, amelyek a legjobb korpéket festenek és jövőt mutatnak. E gondolatok előrebocsátásával a legnagyobb örömmel köszöntjük a Fjatal Magyarság Szövetség nemes vállalkozását, hogy dr. Máday Béla összeállításában „Merjünk Magyarok lenni!” címmel összeválogatta gróf Teleki Pál műveiből a magyarságnak iránytmutató idézeteket. Hisszük, hogy a magyar nemzet nagy nevelője a kis könyvecske által sok nemes ösztönzést ad a magyar szíveknek.

**Esküvő.** Uzonyi-Uferbach Marianne és ifj. dr. szmrecsáryi Szmrccsányi Vidor folyó évi november hó 4-én este 7 órakor tartják esküvőjüket Budapesten a helvárosi főplébánia templomban.

**Deutscher Gottesdienst in der evangelischen Kirche.** Am 31. Oktober nachmittag um 5 Uhr wird der evangelischen Kirche zu Grosswardein (Stefan Csáky-Gasse 26.) ein Reformationstagesgottesdienst abgehalten. Bei dieser Gelegenheit wird auch das heilige Abendmahl ausgeteilt allen denen, die sich danach sehnen.

**Katolikus női egyesületeink tagjai figyelmébe.** Szeretettel kérjük a nagyváradi katolikus egyesületek minden tagját, hogy okt. 31-én, vasárnap d. e. 10 órakor, a székesegyházban tartandó püspöki szentmisén és városfelajánlásom fel tétlenül megjelenni sziveskedjenek. Róm. Kat. Nőszövetség.

**Légtalmai közlemények.** Értessitjük a II. csoportba sorolt vagyontárgyak légo. parancsnokait, hogy a cselekvő személyzet részére előírt nemzetiszín szelű karszalagokat a Légtalmai Ligánál (Rákóczi-ut 13) be lehet szerezni. Légtalmai Liga Nagyvárad Csoportja

**BUTOROKBÓL** ma is nagy választék **ARTA** butorüzlet, Pannonia épület, Bethlen István-utca 2.

**INDIA VOLT ALKIRÁLYA LONDONBAN.** Lisszabon. (MTI): Lord Linlithgow, India volt alkirálya, szerdán délután Londonba érkezett. Megérkezésekor a kormány tagjai jelentek meg fogadására.

A m. kir. államj tanítónőképző-intézet gyakorló nópiskoláján I-VIII. osztályba leánytanulókat még felvesz az igazgatóság. Kálvin-utca 3.

**Meghosszabbították a Sajtókamara önkormányzati szerveinek megbizátását.** A MTI jelenti: A kormány rendelet adott ki, amellyel az Országos Magyar Sajtókamara választott önkormányzati szerveinek, továbbá az Országos Sajtótanács elnökének, elnökhelyettesének, valamint a Magyar Királyi Közigazgatási Bíróság elnöke által kijelölt és az Országos Magyar Sajtókamara által választott tagjainak megbizátását az Országos Magyar Sajtókamara szervezettének törvényhozási uton való szabályozásáig, legkésőbb 1944 július 31-éig meghosszabbította.

Az alakot kihangsúlyozó, testhez simuló ruhák, szabályos vonalakat adó, formákat javító és kiigazító fűzőt követelnek. Elegáns vonalú, művészi szabású fűzőket készí tőlődj jó anyagból

## Kovács Sándorné

Szent Gellért-u. 10. Repülő hídop át

**Felhívjuk a vas- és fémipari szakosztály tagjainak figyelmét,** hogy akiknek kovács köszönre van szükeégük, — igényeiket a szakosztályi irodában a legsürgősebben jelentsek be. Elnökség.

**Orsolya Növendékeink figyelmébe!** Vasárnap, október 31-én a diákmise fél 9-kor lesz megtartva. Utána növendékeink résztvesznek a város felajánlási ünnepén a székesegyházban. Veni Sancte az elemi iskola növendékeinek nov. 1-én (hétfőn) reggel 8 órakor, a gimnázium és liceum számára nov. 3-án (szerda) reggel 8 órakor.

**Spanyol önkéntesok hazatérése.** Lisszabon. (MTI.) A spanyol határra 548 spanyol önkéntes érkezett a keleti frontról több, mint egy esztendőig tartó harcéri szolgálat után.

Budapesttel egyszerte bemutató az **Aszóllóban**

# KERÉK FERKÓ

Jávör Egry Mária Csontos

Móricz Zsigmond regénye után és egy színes

## WALT DISNEY

Előadások kezdete: 3-5-7 órakor

A NEMET LEKTORATUS vasárnap délelőtt 11 órakor filmmatínét rendez a Helvárosi mozgóban.

**Rövidlejáratu lesz a dániai kivételes állapot.** Berlin. (MTI.) Mint a Wilhelm Strassen kijelentették, valószínű, hogy a dán fővárosban bevezetett kivételes állapotot csak rövid ideig tartják életben.

**Francia kör alakul Nagyváradon.** Híre járt, hogy rövidesen megalakul Nagyváradon a Francia Kör. Legújabb értesülésünk szerint, a tegnapi városunkba érkezett Henri Baus, aki mint a francia követség kiküldötte lesz hivatva a Francia Kört városunkban életrehívni. A főispán támogatását ígerte Henri Bausnak s ilyenformán Budapest, Kassa, Debrecen és Kolozsvár után, rövidesen elkezd munkáját városunkban is a Francia Baráti Egyesülés szervezete. Henri Baus tanár társalgási órákat vezet majd be a kezdők részére, később szabadegyetemi színvonalu előadásokat fog tartani a francia költészetéről, irodalomról, festészetéről, zenéről. A megrendezendő előadásokon a pesti francia intézet tanárai is közreműködnek.

## A Magyar Vasút Forgalmi Rt. igazgatósága és felügyelőbizottsága mély fájdalommal jelenti, hogy nagyrabecsült elnöke, nagyműtöságú hessenyei

### BEOTHY LASZLO

valóságos belső titkos tanácsos, nyugalmazott kereskedelmi miniszter, a felsőház tagja zsb. f. hó 28-án eltávozott az élők sorából.

A meghaldogult évtizedek óta tevékeny részt vett társaságunk és mint a Nagyvárad-Belényes-Vaskőhi Vasút Rt. elnöke, nagyváradi vállalatunk irányításában is.

Azon nemes és fennkölt szellem, amely őt vállalatunk vezetésének irányításában vezérelte, mindenkor továbbra is szemünk előtt fog lebogni.

Emlékét szeretettel és kegyelettel fogjuk megőrizni!

## Gyászmise a hősi halott haditudósítók lelkiüdvéért

Az Országos Magyar Sajtókamara haditudósítói alosztálya november 2-án, kedden délelőtt fél 11 órakor a Belvárosi Plébániatemplomban gyászmisét mondott a hősi halált halt haditudósítók *Náday Lajos* dr tartalékos százados, *Fehértáji* (lovag Fehrentheil) Tibor tartalékos főhadnagy, *Márkus Pál* tartalékos hadnagy és a magyar csapatok sorában hősi halált halt *Franco Vellani Dionisi* olasz tartalékos főhadnagy lelki üdvéért.

## Weizsaecker német nagykövet nyilatkozata Németországnak a Vatikán iránti magatartásáról

Rómából jelentik: (MTI) A Német TI jelenti: Hogy minden — különösen a külföldön a német csapatoknak a Vatikánnal szemben való magatartásáról keringő — alaptalan híreszteléseket megcáfoljanak, *Weizsaecker* vatikáni német nagykövet a birodalmi kormány megbízásából, mint az *Osservatore Romano* jelenti, azt a nyilatkozatot tette a Szentszék előtt, hogy Németország, mint eddig, úgy a jövőben is tiszteletben tartja a római kúria hivatalait és működését, valamint a Vatikánváros felségjogát és területi sérthetlenségét. Annak a ténynek elismerésével, hogy a német csapatok tiszteletben tartották a római kúriát és a Vatikánvárost, a Szentszék tudomásul vette és szívesen fogadta a jövőre vonatkozó német biztosításokat is.

## SPORT

### Harcra készen várja vasárnapi ellenfelét a NAC csapata

Tegnap délután fejezte be a NAC heti készülődésének utolsó simításait. Levezető cronléti edzést tartottak a fiúk az Erzsébet-liget pályán, Romay Ferenc edző vezetésével. Az edzésről Deményi és Bodola hiányzott gyengeségek miatt, Dudus állapota azonban javuló úton jár és vasárnapra valószínűleg rendbe is jön. Tóth Maty: engedéllyel volt távol, családji ügyben, Kovács II. már teljesen jól van, részt vett az edzésen is, vasárnapi szereplésében azonban még kétséges. Általában jól mozogtak a fiúk, minden remény megvan rá, hogy vasárnap jó felállásban és ami fő, jó erőnlétben állhatnak ki az UAC ellen.

Az Újvidék csapata a ma déli szegedi sebessel érkezik Nagyváradra. Fogadásukra megjelenik az állomás a NAC vezetősége. A mérkőzés iránt egyébként városszerte igen nagy az érdeklődés, az idő is kedvez a labdarúgásnak, így meg van rá minden kilátás, hogy ragyogó futball-időben, szépszámu közönség előtt zajlik le a NAC—UAC bajnoki viadal. Jóllehet nehéz bocsajtkozni a mai világban, hétről-hétre tapasztaljuk a vaskosabb-nál-vaskosabb meglepetéseket, a NAC esetében azonban túl a papirformán is, nehéz elképzelni, hogy maj fernájában, saját otthonában meglepetéssel szolgálgjon. Az Újvidéknek itt kell bagyni mind a két pontot, jóslatunk: ki, a NAC javára.

## KÖNYV ÉS KULTURA

### Raffy Ádám: Örök szomjuság

Napjainkban örömmel állapíthatjuk meg, hogy a regényírás irányát komolyan a történciem, a mult irányítja, táplálja. *Gyallay Nyirő*, *Gulácsy*, *Gyula diák*, *Harsányi* és a sok számottevő író esaknem kizárólag a történelmi multat vagy ebből történelmi alakot választ műve tárgyául. Nem is utolsó helyen állnak a történelmi nagyságok mint kizárólagos tárgy és cél.

Ezt az irányzatot akarja követni *Raffy Ádám* is *Örök Szomjuság* című regényében, amely nemrégén hagyta el a ajtót. Nagy port vert fel a fővárosi sajtóban és a komoly regények közé sorolták. Targyválasztásában azonban — eltérően többi írónk irányzatától — *Duse Eleonora* olasz színésznő „életregényét” adja.

Tulzás volna elvárni azt, hogy minden írónk nemzeti történelmünkben merítsen ihletet. Meg kell látnunk más nemzetek nagyságait is. Igaz azonban az a megállapítás is, hogy semmi sem lehet öncélú, következésképp a regény sem. Sőt!

Csigalassúsággal vezet az igazi történet felé, amikor megismerhetjük *D. E.* születésének szomorú körülményeit és chez mért nevelkedését, amikor aztán végre megjelenik a színpadon.

Olaszország legnagyobb tragikájának igazán viharos és viharvert élete vonul végig a regényen. „Szakadékos meredek úttól” „lángoló csúcsokon” keresztül a „cillagok felé” hajlik, míg zaklatott élete végére ér az aszoi orgonák alatt.

Élénk táru közönségi és magánélet, színpadon és otthonában. Háromnegyszer már-már utolsó lobban élete, de a tennivágyás mindig újra erőt ad neki. Ez a tennivágyás úzi, hajszolja Olaszországtól Svédorszá-

ig, Oroszországtól Spanyolországig, Angliától Amerikáig és vissza Olaszországba, hogy annak minden nagyobb városát bejárva újból Bécsben, Amerikában lépjen fel.

Vezületelt tehetségét testével együtt *D'Annunzio Gabriele* szolgálatába állítja. Nem keresztényi erkölcsiségét nagy barátja *A tűz c.* regényében ki is teregeti. *D. E.* azonban még ekkor sem tágit.

Feltehetjük a kérdést: mit akar ez a könyv?

A magyar olvasóközönséggel megakarja ismertetni *D. E.*-t? Dicsérendő szándék. A megvalósítás azonban nem mondható nagyon sikerültnek. Más modorban s főként más szempont szerint kellett volna megírni. A magyar nem szereti más szemétdomját is vizsgálni! Siker és erkölesi fertő egymás mellett áll *Raffy Ádám* könyvében. Ezzel azt a látszatot kelti, hogy a kettő elválaszthatatlan, — legalább is *D. E.*-nél.

Másrészt meg még nagyon közel esik *D. E.* alakja korupkhoz. Nem lett volna még *most* szükség erre az „életregényre”.

Ha pedig csak szórakoztatni akar, választott volna más tárgyat, szebb modort, tisztább, sőt tiszta erkölcsiséget! Vagy még *most is* a liberális eszmék létjogosultságát akarja halottaiból feltámasztani?

Mondatait nem nagyon dicsérné meg *Gárdonyi*. Mennyivel jobb, magyarosabb lett volna, ha ugyancsak a szöveget 3—4-szer annyi mondatban írja le! Aligha lesz ez a könyv a stílus iskolapróbája, bacsak nem arra, így ne írjunk.

Ma nagyon kell ügyelnünk minden anyagra. Mennyivel több papír- és nyomdafestékanyagunk maradt volna, ha ezt a könyvet egyébként tehetséges és jobb sorora érdemes szerzője *Palesztinában* vagy *Angliában* adja ki — nem magyarul!

Szittya.

## Fontos tudnivalók a házbérbevallási ívek beadásáról

III.

### VII. kerület (földszint 22. sz. szoba)

1943. november 2-án *Apponyi*, *Aulich*, *Boros*, *Bathányi*, *Berosényi*, *Bertsey* utcák, november 3-án *Blaha*, *Boskay*, *Bulyovszky*, *Csaba*, *Deák*, *Dugovics* utcák, november 4-én *Fábián*, *Gárdonyi*, *Harminchetes*, *Hlatky*, *Hunyadi*, *Kapizstrán*, november 5-én *Kapucinus*, *Kecskeméti*, *Kemény*, *Kossuth*, *Lahner*, *Lázár*, *Liliom* utcák, november 6-án *Szent László*, *Szeptember 6.* november 9-én *Szigeivár*, *Szmazsenka*, *Szondi*, *Torna*, *Várady Zsigmond* utcák, november 10-én *Vécey*, *Vucskics*, *Zapolya*, *Zárda* utcák.

### VIII. kerület (földszint 16. sz. szoba)

1943. november 2-án *Aldás*, *Andrásey*, *Anonimusz*, *Baranyi*, *Beethoven* utcák, november 3-án *Bókay K.*, *Bályog*, *Bozóky*, *Böhm Pál*, *Czeglédy Gy.*, *Dobó István*, *Erkel Ferenc*, *Erdélyi L.*, *Ferenc József tér*, *Fesztly Árpád* utcák, november 4-én *Fényes E.*, *Fövény*, *Francia*, *Frangepán*, *Gazdász*, *Gillányi* utcák, november 5-én *Görgy Artur*, *Gyóni Géza*, *Gyulai Pál*, *Hoványi Géza*, november 5-én *Jázmán*, *Kacsóh Pong.*

*rác*, *Klapka*, *Komáromi*, *Kuruc*, *Liszt Ferenc*, november 6-án *Mányoki A.*, *Matrona*, *Mélluez*, *Mérnök*, *Nádasdy*, *Nagyatády*, *Nagyürögdy* utcák, november 8-án *Oláhapáti*, *Orgona*, *Pacsirta*, *Paganini*, *Petrubán*, *Pillango*, *Rákossy Jenő* utcák, november 9-én *Ribbentrop*, *Rimler Károly*, *Szalkai*, *Szász K.*, *Szent Margit*, *Szinyei M.*, *Terézia* utcák, november 10-én *Fessedik S.*, *Tinódy L.*, *Tolsztoj Leó*, *Tompai Mihály*, *Torda*, *dr Tóth M.*, *Valkó J.*, *Zala vezér*, *gróf Zichy Mihály* utcák.

### IX. kerület (földszint 12. sz. szoba)

1943. november 2-án *Avar*, *Anyos Pál*, *Balogh M.*, *Bánság*, *Bástya*, *Báthory*, *Bence*, *Benczur*, *Berkovits*, *Bogár*, *Bojtár*, *Brassai*, *Cinka*, *Cseréi*, *Csikos*, *Csanák*, *Czárán Gy.*, *Denevér*, *Dóra*, *Éva*, *Garas*, *Gát*, *Gém* utcák, november 3-án *Gozsdu*, *Gulyás*, *Gyár*, *Hid*, *Hodossy*, *Hollós*, *Iekola* utcák, november 4-én *Károly*, *Késmárk*, *Kocsán János*, *Kolozsvári*, *Köbánya*, *Köröskő*, *Krisztina*, *Kút*, *Limanova*, *Lippa* és *Lőcse* utcák, november 5-én *Lövölde*, *Lugos*, *Malom*, *Margit*, *Máramaros* és *Mátyás király* ut, november 6-án *Me-*

*ző*, *Mohácsi*, *Nagyenyedi*, *Ninrod*, *Nyitra*, *Pusztaszeri*, *Rozgonyi*, *Ráday Gedeon*, *Radnai Parkas*, *Révai M.* (Romer), *Károly Irén*, *Rigómező*, *Sánc*, *Sellő* és *Sorompó* utcák, november 8-án *Szeben*, *Szent István*, *Szent Jeromos*, *Szmetka György*, *Szöllős*, *Tamás*, *Tábornok*, *Temesvári* és *Templom* utcák, november 9-én *Téglagyár*, *Tördaj ut*, *Trencsén*, *Tükör*, *Vaskó J.*, *Vasut*, *Válto*, *Velencepart*, *Veres Balázs*, *Vérmező*, *Világos*, *Vilmos* és *Víz* utcák, november 10-én *Zápos*, *Zászlós* és *Zátony* utcák.

Nagyvárad, 1943. október hó 27.

v. *Morvay Árpád* s. k.

## November 5-től megszűnnek a vasárnapi autóbusszjáratok

A Magyar Távirati Iroda jelenti: November 5-től kezdve az egész országban megszűnik a vidéki autóbusszjáratok vasárnapi forgalma.

Nagyvárad thj. város adóhivatala.

### ARVERÉSI HIRDETME NY

Alulírott városi végrehajtó közhírré teszem, hogy köztartozások fejében lefoglalt ingóságokra az 1925. évi 600 P. M. rendelet 67—69. szakasza alapján az első árverés 1943. november 3-án, a másodikat 1943. november 11-én a Bem-tér 6. sz. alá kitűzöm.

### Árverési feltételek:

1. Az első árverésen az egyes ingóságok csak az esetében kerülnek előtérre, ha az árverezők a becsérték harmadnegyed része erejéig tesznek vételi ajánlatot.
2. A második árverésen azonban az ingóság becsértékre való tekintet nélkül, a legnagyobb vételi ajánlatot tevő birtokába megy át.
3. Az árverés megtartása, vagy megkísérlése esetén a behajtás illeték 8 százalék.
4. A vételárat azonnal és készpénzben kell fizetni.

Nagyvárad, 1943. október 28.

**CSIKESZ GYULA** s. k.

végrehajtó.

A kiadmány hitelül: *Molnár*, kiadó.

Nagyvárad thj. város adóhivatala.

### ARVERÉSI HIRDETME NY

Alulírott városi végrehajtó közhírré teszem, hogy köztartozások fejében lefoglalt ingóságokra az 1925. évi 600 P. M. rendelet 67—69. szakasza alapján az első árverés 1943. november 11-én, a másodikat 1943. november 19-én a városi közhivatalban (Thaly K. u. 2.) kitűzöm.

### Árverési feltételek:

1. Az első árverésen az egyes ingóságok csak az esetében kerülnek előtérre, ha az árverezők a becsérték harmadnegyed része erejéig tesznek vételi ajánlatot.
2. A második árverésen azonban az ingóság becsértékre való tekintet nélkül, a legnagyobb vételi ajánlatot tevő birtokába megy át.
3. Az árverés megtartása, vagy megkísérlése esetén a behajtás illeték 8 százalék.
4. A vételárat azonnal és készpénzben kell fizetni.

Nagyvárad, 1943. október 28.

**LITERATI JANOS**

végrehajtó.

A kiadmány hitelül: *Molnár*, kiadó.

Kávéházakban és vendéglőkben kérj: *Magyar Lapok*-et.

# Ki hol kap fát november 2-án, 3-án és 4-én?

Ertesítem a város közönségét, hogy a november havi folytatolagos tüzifa szétosztást a következőkben szabályozom; illetve rendelem el. Egyben értesítem az érdekelteket, hogy akik nem rendelkeznek 200 kg tüzifa kiváltásához szükséges pénzzel, azok a fakereskedőktől 5 kgs-os tételekben is beszerezhetik november hó folyamán fajárandóságukat. A kisebb tételekre vonatkozó vásárlásra szóló váltójegyek díjmentesen a tüzifakereskedőnél kaphatók. A kijelölt utcák nemcsak aznap válthatják be faellenőrzési lapjukat, hanem a kijelölés időpontja után következő szombat délután 5 óráig.

**Folyó évi november hó 2-án:**  
**Pallós fatelepen Dante-u. 12.:** Bosnyák, Hontériusz, Torockó, Szanatorium, Százados, Vadvirág, Méhes, Pipa, Úzsoki, Kikelet, Tóvis, Felsőtörkő, mérő, Florián, Szerencse, Galagonya, Toberzó utcán lakók.

**Bihar fatelepen Kolozsvári ut 137. V. lágos, Radnai, Csikós, Máramaros és Nimród utcák.**

**Topa Antal fakereskedőné Szeptember 6-u.:** gróf Vécsey, Lázár Vilmos, Lahner György, Bulovszky utcák.

**Dr Grosz Sándor fakereskedőnél, váradvelencei állomás:** Berkovits Ágoston, Déva, Goidu utcák.

**Gergely Emil fatelepen Mátyás király-ut 139. Torda, Erdély, Matróna, Vérmező,**

**Tyuskay István fatelepen Sorompó-utca 14.:** Kolozsvári ut.

**Vitéz Tarr Sándornál Szeptember 6-utca:** Turán, Bell Gólya, Gazdász, Bíró, Csörsz, Csángó, Zerge, dr Hoványi, Vas Gereben, Gergely, Nádaedy, Tiaódi Lantos Sebestyén.

**Lévay Erzsébet fatelepen váradvelencei állomás:** Hollós-utca.

**Kún fatelepen, Árpád vezér-ut:** Olasz, dr Dóri, vitéz János, Rogeriusz kanonok, Fiumei, Levente, Katalin, Szt Vince, Wekerle, Madrid, Milánó.

**Özv. Ungvári Gergelyné fatelepen Vörösmarty-u. 119.:** Röntgen, Ermellék, Kadarka, Ritzkó, Sztupa síkator, Szédő, Pultony, Rácz Mihály és Vörösmarty u. 1-76. házezámig, Molyvárak-u, Petőfi-u.

**Hangya fatelepen váradvelencei állomás:** Zátany.

**Ludwigh Gyula fatelepen Vitéz-u. 1.:** Úteg, Szent Gellért, Hoessu, Hoessai, Szép Ilona, Gyimes, Tátra, Bátor, Prépóst, Ösvény, Hegyesi Márton és Homonna utcák.

**Dr Grosz Sándor fatelepen:** Bogar, Valtó, Pacsirta, Szénáskert, Paganin, Pillango, Sorompó utcák.

**Hajdu Mihály fatelepen, Árpád vezér-ut 86.:** Franklin, Podmaniczky, Dante, Bolgár utcák.

**Szabó Sára fatelepen, Mátyás király-ut 119.:** Tükör-utca.

**Cronka István fatelepen, Váradvelencei állomás:** Cseredülő-tanya.

**Kovács fatelepen, Szeptember 6-u.:** Kurucu.

**Nemes fatelepen, Ghillányi-ut:** Bókai János.

**Hatvani fatelepen:** Jázmin és Murok-utcák.

**Erdélyi Fa. és Szénkereskedelmi Rt. Dante-u.:** Döbrentei és Munkás-utcák.

**Hangya-fatelepen:** Garas-u.

**November hó 3-án:**

**Pallós fatelepen:** Mária, London Szabolcska, Maros, Volga, Szokoly Tamás.

**Gergely fatelepen:** Zápor, Vasut és Orgona utcák.

**Hajdu Mihály fatelepen:** Sajó, Csele-patak, Eörs vezér, Kele vezér, Markoni Tömös és Kornis utcák.

**Vitéz Tarr Sándor fatelepen:** Tolz-

toj, Szász Károly, Petur bán utcák.

**Ludwigh Gyulánál:** Peterdi, Nadányi, Szőlőtelep és Polgár utcák.

**Tyuskay Istvánnál:** Szőlős és Révay utcák.

**Topa Antalnál:** Böhm és Szálka utcák.

**Bugner Jenőné fatelepen:** Darányi Ignác-tér, Tűzharcosok tere, Reviczky utca.

**Bódis Józsefné fatelepen:** József nádor és Dávid Ferenc utcák.

**November hó 4-én:**

**Pallós fatelepen:** Körösi Csoma Sándor, Mindszent, Pascal, Lengyel, Guttenberg és Beniczky utcák.

**Ludwigh Gyula fatelepen:** Szent József, Nagy Lajos király, Edison, Endres, Fráter György és Tyerstyánszky utcákban lakók vehetik át.

Nagyvárad, 1943. október 29-én.

Dr Soós s. k. polgármester

**Gépirással**  
**kérvények,**  
**költségvetések**  
 és másolásokat vállalunk  
**Nagy Sándor utca 11. szám**  
**Sorsjegyiroda**

zart-opera előadása november 10-én lesz Szabó Ilonka, Raffay Erzsé, Koréh Endre, Szabó Miklós és dr Sándor István m. kir. operaházi művészek vendégfelléptével. Az előadást Ábrányi Emil a m. kir. Opera ny. igazgatója vezényli. Kibővített zenekar. A m. t. bemutató bérlőközönség helyeit november 5-ig tartja fent a pénztár. November 5-én, déli 12 óra után a ki nem váltott helyeket eladja a pénztár.

**HETI MŰSOR:**  
 Szombaton este háromnegyed 7 órakor: *A két kapitány.*  
 Vasárnap délután és este: *A két kapitány.*  
 Hétfőn délután egynegyed 4 órakor: *A két kapitány* — rendes helyekkel.  
 Hétfőn este háromnegyed 7 órakor: *A két kapitány.*  
 Kedden este háromnegyed 7 órakor: *Névtelen asszony* — bemutató bérlet 6.  
 Szerdán este háromnegyed 7 órakor: *Névtelen asszony* — A-bérlet 6.

## Nagyvárad közgazdasági hírek

**Uj háztulajdonosok.**  
 Városunkban október 11-től október 25-ig 33 ház cserélt gazdát, ennyi adásvételi szerződést adtak be ezen idő alatt a telekkönyvi hatósághoz, a tulajdonjog bekebelezése végett. Az eladott házak között több nagyobb értékű ingatlan is szerepel.  
**Uj kölcsönök.**  
 A nagyváradai pénzügyintézetek október 15-től október 25-ig 48 tételben 139.230 pengő olyan kölcsönt folyósítottak, amelyek ingatlanokra betáblázással voltak fedezve, az egyéb kölcsönök összege (váltókra, folyószámlákra) sokszorososan többet tesznek ki. Ezekből kitűnik a kereskedelmi élet élénksége.

**Uj cégek.**  
 Október 11-től október 25-ig Kerekes Bálint borközvetítő ügynök Székelyhid, Tóth Istvánné gőz- és kádfürdő-műsoda, továbbá malomipar, stb. Nagyszalonta. **Textilipari r. t.** Nagyvárad. „Forum” kereskedelmi r. t. Nagyvárad; részvénytőke 25.000 pengő. (Jelínek ingatlan-iroda közlése.)

## Szolgáltatós gyógyszertárak:

- II. CSOPORT:**  
**ARANYAS** gyógyszertár, Szt László tér 6. (M. Kain E.) 25-74.  
**FEHER KERESZT** gyógyszertár, Rákóczi-u. 2. (Pakala Gy.) 14-46.  
**SENT LÁSZLÓ** gyógyszertár, Szent István-tér 1. (K. Hegedüs I.) 19-29  
**MEGVÁLTÓ** gyógyszertár, Gróf Teleki Pál-u. 55. (Németh L.) 32-01  
 A gyógyszertárak esti szolgálatát szombat reggeltől a következő szombatot reggelig tart.

# SZINHÁZ

## Salve Nagyvárad

*Pintér Imre, a boldog színházi idők élő tanuja búcsúzik a közönségtől, búcsúzik a színpadtól. Nagyváradtól az alábbi költeményben, mielőtt eljárná a Gáspár apó szerepét...*

*Üdvözöllek kedves Nagyváradom!  
 Visszatértem negyven év után.  
 Sok minden történt azóta...  
 Elmult. Fájó rossz emlék csupán.  
 Ujra látlak Szent László városát,  
 Járlok végig ősi templomok...  
 A Körös vizét, ahol óra számlra  
 Markoltam a horgászó botot.  
 Benézek a Germán-féle házba...  
 (Laci fiam születési helye)  
 Valami fáj... szívem elnehezül...  
 Mindkét szemem könnyel van tele.  
 Negyvenkét év... hej, de sokan elmentek  
 Köztük én is két asszonyt siratok...  
 Egyik: Szép Olga, a csodás Trilby,  
 Másik: Parlagi Nelli, a Bob,  
 Londonban van hajh, számos utca...  
 Ki né ismeri még ezt a kis dalt?  
 Melyben Bobherceg estéről estre  
 Aratott döntő nagy diadalt.  
 A „Baba”, „Csepriágók”, Newyork [szépe.  
 Az operettek drága fonykora,  
 Melyet a múlt most is szívében hord [még...  
 Visszahívja, nem felejtí soha!  
 Végigjárva a régi Pokol-utcat,*

*(Manap: Szent János-utca a neve)  
 Sok kedves emlék fűz a Kis pipához  
 (Nem csoda, hisz szembe láttam vele)  
 Innen hordta a pincér fatálcákon  
 A jót, ami szemnek-szájnak ingere...  
 Jót és bőven, nehogy csorbát szenvedjen  
 Vendéglátásunk ismert hírneve.  
 Ide gyűlt össze közös találkára  
 A négy újság telkes vezérkara,  
 Ha délidőben lakomára hívott  
 A nagyváradí harangok szava.  
 Itt tisztelt meg Jászay, Ujházy  
 Vendégmarasztó csendes otthonom —  
 Nagy Jókaink, a mesemondó király  
 Itt ültél át, esőköltő homlokom.  
 Csoda-e, ha e gyönyörű álomból  
 A felébredés újból leigáz,  
 Hogy elbúcsúzzam nagy közönségedtől  
 Szép Nagyvárad... Szígligeti Színház  
 S mindazoktól, akik még itt vannak,  
 Kik nem feledték egy-egy sikerem,  
 S mindazoktól, akik még nem ismernek  
 S lapok útján hallották a nevem.  
 Ujjongó, kitörő örömmel várom  
 Azt a rím nézve boldog, nagy napot,  
 Mikor a „Kornevilli harangok”-ban  
 Mint Gáspár apó Hozzátok szólhatok.  
 Persze-persze, ehhez még sok hiányzik.  
 A főkérdés mottója még hátra van,  
 Hogy Kolozsvárhoz, Pécshez hasonlóan  
 Szíves lát-e Putnik igazgató uram.*

PINTÉR IMRE

## A színházi iroda közleménye:

# „A két kapitány” minden este 3<sup>1</sup>/<sub>4</sub> 7-kor

Filléres helyekkel szombaton délután egynegyed 4 órakor kerül színre az *Egy nap a világ* című rendkívül nagyszerű, mai világháborús történet, Lovasi Klári, Horváth Jenő és Szabó Ernővel a főszerepekben.  
*A két kapitány.* Erdélyi Mihály nagyszerű operett-újítása, szombaton este, vasárnap délután és este, hétfőn délután és este háromnegyed

7 órakor kerül színre Lányi Emmi, Göndör Klári, Antal Erzsé, Szabó Ernő, Gulácsi Albert, Halasi Gyula, Barys Bélával a főszerepekben. Az I. felvonás stepp szőlőjét Molnár Tivadár Tancsolja, Gyönyörű kiállítás. Hangulatos muzsika. Rengeteg humor és kacagás. Szenzációs táncok. Jegyekről ajánlatos lesz előre gondoskodni.  
*Névtelen asszony* című színmű kedden este háromnegyed 7 órakor, bemutató bérlet keretében kerül felújításra Hamvay Lucy, Kemény Gizi, Bakay Lajos, Horváth Jenő, Ross József, Szabó Ernő, Barys Béla, Halasi Gyula és Lendvay Lajosok a főszerepekben. Szerdán este A-bérlet.  
 Előkészületben: *Marica grófnő.* Kálós Imre nagyoperettje.  
 Szilvatis a szerályból című Mo-

**HORNVÁNSZKY és REDL Magyar Mezőgazdák Szövetkezete főbizományosa**  
 Nagyvárad, Mussolini tér 16. Telefon: 10-50.

## Gazdák figyelmébe!

**Gabonát, hüvelyeseket, magvakat, olajmagvakat**  
 mint kirelőlt kereskedők vásárolunk. Magunk és bizományosaink utján  
 készséggel állunk gazdatársaink rendelkezésére és legelőnyösebb árté-  
 veltet és lebonyolítást biztosítunk.

**Nagyvárad (Hj. város adóhivatala.)**

**ARVERÉSI HIRDETMÉNY**

Alulírott városi végrehajtó közhírré teszem, hogy köztartozások fejében lefoglalt ingóságokra az 1925. évi 600 P. M. rendelet 67-69. szakasza alapján az első árverést 1943. november 9-én, a másodikat 1943. november 17-én a városi közraktárban (Thaly K. u. 2.) kítűzöm.

**Arverési feltételek:**

1. Az első árverésen az egyes ingóságok csak az esetben kerülnek eladásra, ha az árverezők a besérték háromnegyed része erejéig tesznek vételi ajánlatot.
2. A második árverésen azonban az ingóság besértékre való tekintet nélkül, a legnagyobb vételi ajánlatot tevő birtokába megy át.
3. Az árverés megtartása, vagy megkísérlése esetén a behajtásj illeték 8 százalékos.
4. A vételárát azonnal és készpénzben kell fizetni.

Nagyvárad, 1943. október 25.

**MESTER MIHÁLY**  
végrehajtó.

A kiadmány hitelül: **Molnár, kiadó.**

**Nagyvárad (Hj. város adóhivatala.)**

**ARVERÉSI HIRDETMÉNY**

Alulírott városi végrehajtó közhírré teszem, hogy köztartozások fejében lefoglalt ingóságokra az 1925. évi 600 P. M. rendelet 67-69. szakasza alapján az első árverést 1943. november 12, a másodikat 1943. november 20, a városi közraktárban (Thaly K. u. 2.) kítűzöm.

**Arverési feltételek:**

1. Az első árverésen az egyes ingóságok csak az esetben kerülnek eladásra, ha az árverezők a besérték háromnegyed része erejéig tesznek vételi ajánlatot.
2. A második árverésen azonban az ingóság besértékre való tekintet nélkül, a legnagyobb vételi ajánlatot tevő birtokába megy át.
3. Az árverés megtartása, vagy megkísérlése esetén a behajtásj illeték 8 százalékos.
4. A vételárát azonnal és készpénzben kell fizetni.

Nagyvárad, 1943. október 29.

**MESTER MIHÁLY**  
végrehajtó.

A kiadmány hitelül: **Molnár, kiadó.**

- 13.30 Honvédeink üzennek. A Vöröskereszt bajtársi rádiószolgálat.
  - 14.00 A folyamerők fuvozenekara.
  - 15.00 Szórakoztató zene.
  - 15.30 Nagy kortársaink.
  - 16.20 Orlay tánczenekar.
  - 17.00 Rádiógyüleget.
  - 18.00 Honvédműsor.
  - 18.40 Világpolitikai kérdések, vélemények.
  - 19.00 Schubert: VII. szimfonia.
  - 19.50 A Magyar Múzeum Irodalmi Társaság estje.
  - 20.45 Magyar nóták.
  - 22.40 Művészlemez.
- Budapest II.**
- 19.00 Olasz nyelvoktatás.
  - 19.30 A Szimfonietta szalonhatos.
  - 20.05 Gedényi Mihály előadása.
  - 20.20 Jámber László énekel.
  - 20.50 Régi szép magyar versek.
  - 21.15 Rácz táncgyűtes.
  - 21.40 A rádiózenekar műsorából.

**Tudja-e Ön...**

... hogy Johannesburgban meghalt a 20. század Csipkerózsikája? 27 éven keresztül egyetlen rövid megszakítással aludt egyjolytalan. Boldogtalan szerelm miatt merült mély álomba, amelyből csak egyszer ébredt föl pár percre, míg most, 27 év után, végleg elaludt. Az asszony 20 éves korában beleszeretett egy farmerbe, de a szülők nem egyeztek a házasságba. A fiatal ember kétségbeesésében öngyilkos lett, a fiatal lány pedig röviddel rá abba a mély álomba merült, melyet most a halál fejezett be. Az eset a tudomány számára teljesen megmagyarázhatatlan.

**APRÓHIRDETÉSEK**

**Adás-vétel**

- Télikabátot** ruhát legjobban vehet, eladhat Molnárnál, Bémer-tér 1. 919
- Női 37, jó állapotban lévő** höcsizmat megvételre keresek. Cimet a kiadóba kérek. 934
- Eladó szép fekete** rókaoba és nagy zsiroshodon, Szaniszló-u. 6. 964
- Kombinátszoba,** konyha, rekamier eladó. Verő asztalos, Kapucinus-u. 11. 725

- Jókarban** lévő motorkerékpár eladó. Zichy Mihály-u. 43. 963
- Szmirnaszőnyeg,** 20 kvadrátos eladó. Apolló Drogeria, Rákóczi-ut. 961
- Román** típusú gázmaszkákat veszek. Kiss Béláné műszaki üzlet, Kossuth-u. 3. 977
- Eladó sodronyág,** kettős rézagy, bécsi antik kredenc és könyveszekrény, álló villanylámpa, hintaszék. Leményiné, Iványi Ödön-utca 7. 965

**Különféle**

- Fertőtlenítést,** poloska, molc és mindennemű férgek irtását 38 évj gyakorlattal vállalja, Varga, Dankó Pista-utca 6. Telefon 27-56. 313
- Paragazzal** poloskat, molyt, petéit mindenből felelősséggel irtja, Csutorás. Szilágyi-ut. 7. Telefon 14-21. 664
- Kölcson** 5 éves, 5 1/2%-os költségmentesen „Hitelbiztosítékintézmény”, Bethlen István-u. 6. kapható. 957
- Gépelést** saját gépemmel vállalom. Cím a kiadóban. 929
- Elvesztett** fél pár női bordókesztyű. Megtaláló illő jutalmat kap Pál-u. 11. sz. alatt. 960
- Varrógépjavítás** egyévi felelősséggel Jakab műszerésznél, Kossuth-u. 5. 978
- Könyvelést,** üzleti könyveinek felfektetését, vezetését, ügyvitel szervezését és felülvizsgálást szakemberként és lelkiismeretesen intézi, adóügyeiben felvilágosítást, segítséget nyújt Tóth Gizella könyvelési irodája, Csengeri-utca 8. Telefon hívószám 29-26. 523
- Elcserelném** temesvári házamat egy-két szobás házzal. Cím a kiadóban. 976
- Elcserelném** egy szobás, konyhás lakóházamat, két szobással Olasziban. Szt Anna-u. 9. Szántay. 975
- Társakat** keres több üzlet tőkével, közreműködéssel **Jelinek.** 978

**Állást nyee**

- Jómegjelenésű** keresztény hölgyeket és urakat fényképnagyításhoz magas jutallékkal felvevő budapesti cég, kezdőket betanít. Jelentkezni a cég megbízottjánál vasárnap és hétfőn: Jókai u. 22. Izraelék. 979
- Megbízható** mindenek szakácsnőt jó bizonyítvánnyal azonnalra felveszek — Nemzeti könyvkereskedés, Rákóczi-ut. 11. szám. 966
- Ügyes** kifizetőt azonnalra felveszek Szilágyi, Szent János-u. 62. 969
- Mindenest** jó bizonyítvánnyal azonnalra felveszek. Cím a kiadóban. 938

**RÁDIÓ**

**VASÁRNAP, OKTÓBER 31.**

**Budapest I.**

- 7.30 Fohász. Szózat. Reggeli zene.
- 8.15 Hírek.
- 8.30 Öszinte beszéd.
- 9.00 Egyházi ének és szentbeszéd a Batthyány-téri Szent Anna plébánia templomból. A szentbeszédet Városi István dr. mondja.
- 10.00 Református istentisztelet a Kálvin-téri templomból. Igét hirdeti Szabó Imre esperes.
- 11.15 Evangélikus istentisztelet a Deák téri templomból. Igét hirdeti Kéken András dr.
- 12.00 Közvetítés a Lónyai-utcai új budapesti református Kollégium megnyitásának ünnepségéről.
- 13.00 Budapesti Hangversenyzenekar.
- 13.45 Időjelzés, hírek, vízállásjelentés.
- 14.00 Művészlemez.
- 15.00 A Földművelésügyi Minisztérium előadásorozata.
- 15.45 Magyar nóták.
- 16.15 Tasnády Nagy András m. kir. titkos tanácsos előadása.
- 16.30 Roosz Emil szaloneygyűtése.
- 16.55 Hírek.
- 17.00 Rádió a rádióról.
- 17.10 Művészek a honvédekért.
- 18.05 Tisza István halálának 25. éves évfordulója. Herczeg Ferenc megemlékezése.
- 18.15 Waldbauer vonósnégyes.
- 20.15 Szerepek, ha éjjel találkozunk.
- 21.40 Hírek, lövészny. és sporteredmények.
- 22.40 Kj mit szeret?

**Budapest II.**

- 9.00 Hanglemezek.
- 12.15 Budapesti Hangversenyzenekar.

**HÉTFŐ, NOVEMBER 1.**

**Budapest I.**

- 8.00 Szózat. Reggeli zene.
- 8.45 Hírek.
- 9.00 Zenekarj művek.
- 9.30 Egészségügyi kalendárium.
- 10.00 Egyházi ének és szentbeszéd a belvárosi főplébániatemplomból. A szentbeszédet dr. Hauser Ignác erzsébetvárosi plébános mondja.
- 11.00 Orgonaművek.
- 11.20 Kamarazene.
- 12.15 Levente-műsor.
- 12.55 Székesfővárosi zenekar.
- 13.45 Időjelzés, hírek, vízállásjelentés.
- 14.00 Művészlemez.
- 15.00 Barsi Ödön előadása hanglemezekkel.
- 12.25 Bayreuth zenéje.
- 16.00 Négyszemközt Bókay Jánosral a könyvtárszobában.
- 16.10 Szalonótós

- 17.00 Délutáni muzsika.
- 17.40 Bárczy Géza dr. előadása.
- 18.05 Az Operaház előadásának közvetítése. Verdi: Requiem.
- 19.50 Sik Sándor beszél a keresztény himnuszokról.
- 20.10 A Budapesti Hangversenyzenekar
- 21.40 Hírek, lövésznyeredmények.
- 22.40 Zenekarj művek.

**Budapest II.**

- 9.00 Délelőtti zene.
- 19.00 Spanyol gitárművek.
- 19.20 Szász Károly előadása.
- 19.40 Liszt-zsoltárok.
- 20.10 Germanus Gyula előadása.
- 20.40 Nagy mesterek örök művei.

**KEDD, NOVEMBER 2.**

**Budapest I.**

- 6.00 Üzen az otthon. A Vöröskereszt bajtársi rádiószolgálat.
- 6.25 Ebresztő. Torna. Reggeli zene.
- 7.00 Hírek. Közlemények.
- 8.00 Hírek német, román, szlovák, ruszin és szerb nyelven.
- 10.00 Egyházi ének és szentbeszéd a Szent István Bazilikából. A szentbeszédet dr. Pusztai Sándor leányfalui plébános mondja.
- 12.10 Orgonaművek.
- 12.50 Máday-együttes.
- 13.30 Honvédeink üzennek. A Vöröskereszt bajtársi rádiószolgálat.
- 14.00 Művészlemez.
- 15.00 Budapesti Korus.
- 15.30 Temetőlátogatás. Közvetítés Nyiregyházáról.
- 15.40 Székesfővárosi zenekar.
- 16.00 Halottak napja. Harsányi Zsolt előadása.
- 17.00 A rádió hangversenydobogóján.
- 18.00 A halottak élnek. Uzdóczy-Zadrávec István ny. táborj püspök előadása.
- 18.20 Szalay Lajos játszik a Zeneművészeti főiskola orgonáján.
- 19.00 Itt élnek és halnod kell. Összeállította vitéz Somogyváry Gyula.
- 19.40 A nagy világszínház. Minisztériumjáték három részben.
- 22.40 Liszt: Requiem.

**Budapest II.**

- 19.00 A Földművelésügyi Minisztérium mezőgazdasági felőrája.
- 21.40 Művészlemez.

**SZERDA, NOVEMBER 3.**

**Budapest I.**

- 6.00 Üzen az otthon. A Vöröskereszt bajtársi rádiószolgálat.
- 6.25 Ebresztő. Torna. Reggeli zene.
- 7.00 Hírek. Közlemények.
- 8.00 Hírek német, román, szlovák, ruszin és szerb nyelven.
- 10.15 Székesfővárosi Tűzoltózenekar.
- 11.15 Hubert Lajos gordonkázik
- 11.40 Szemere György elbeszélése.
- 12.10 Roosz Emil szaloneygyűtése.

**A Hadapród Iskola** fizikai és kémiai szertára, lehetőleg 4 közepiskolát végzett, technikai érzékkel bíró, büntetlen előéletű szertárkezelőt állandó jelleggel, jó javadalmazással felvevő. Jelentkezés hétköznap 11-1 között. 958

**Kifutófiút** kizárólag biciklivel, magas fizetéssel felvevő Ullmann festéküzlet, Mussolini-tér 12. 968

**Megfelelő** üzemi gyakorlattal rendelkező és villamosági berendezés kezeléséhez is értő főgépészt (esetleg gépészt) keres helybeli nagy iparvállalat, lehetőleg azonnali belépésre. Ajánlatokat életkor, eddigi működés és fizetési igény megjelölésével „Iparvállalat” jellegre a kiadóhivatalba kérünk. 971

**Fehérnemű varrónőt** állandó alkalmazásra, főmosónőt, havi 200 pengő fizetéssel, **takarítónőket** és **mosónőket** felvevő a Rimanóczy szálloda. 970

**Bejárónőt** keresek reggel 7-11-ig Kálvin-u. 13. Horvát. 975

**Állást keres**

**Irodai** gyakorlattal, jó kézirással, 68. keresztény fiatal nő állást keres. „Komoly” jellegre a kiadóba. 951

**Intelligens,** vallásos, 42 éves, erdélyi nő, plébános, magános háztartását, gazdaságát önálló felelősséggel vezeti. né szerény fizetésért, esetleg anélkül. Torma, Zenta, Kard-u. 974

**Mindeneknek** ajánlunk magános árvaleány. Cím: Katona Eszter, Toborzó-u. 16. 972

**Oktatás**

**Szabó Ferenc GYORSIRÓ, és GEPÍRÓISKOLAJA,** Nagyvárad, Sal Ferenc-utca 12. (Eng. szám 3329/1941.-42.) Vidékieknek vastuj kedvezmény. Telefon: 29-78.

**Korrepetálást** vállal, magánvizsákra előkészít bevált gyakorlattal pedagógus. Szaniszló-u. 6. 967

**Ingatlan**

**Telkek** Kolozsvárj utca, Nemzetközi ut mentén eladók, vételár fele egyévig kölcsön gyanánt fennmaradhat. **Jelinek** ingatlaniroda, Teleki-u. 2. 978

**Szülő** négy kishold beültetve Törkőmerőn sürgősen eladó. **Jelinek.** 975

**Házak** eladók többek között Orgona (6000), Honvéd bérház (40.000), Arpad vezér bérház hétszáznegyvenötös telekkel (32.000), Kálvária 118. (17.000), Oláhapáti háromszobás magánház, istállóval (22.000), Katona Összeletlen kétezernegyvenötös telek magánház (32.000). Eladó nagy könyvcsokor. **Jelinek.** 978

**KIADÓTULAJDONOS: SZENT LÁSZLÓ-NYOMDA R-T.**

A szerkesztésért felelős kiadóvezető: **Dr. Paál Árpád** főszerkesztő. A kiadóért felelős: **Dr. Virág Jeromos** főosztályvezető. Szent László-nyomda R-T. 12222. 63.

**Készült a Szent László-nyomda r. t. körforgógépén, Nagyvárad, Szilágyi Dózsa-német 5 szám**